

कालिका नगरपालिका

स्थानीय राजपत्र

खण्ड २, सङ्ख्या: १५ चितवन २०७६ भदौ १५ गते आइतबार

भाग-२

कालिका नगरपालिका नगर कार्यपालिकाको कार्यालय रेडक्रसग्राम, चितवनको सूचना

कालिका नगर कार्यपालिकाबाट पारित तल लेखिए बमोजिमको कालिका नगरपालिकाको विपन्न परिवारका लागि मेयर आवास कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७६ स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ को उपदफा (३) बमोजिम सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशन गरिएको छ।

**कालिका नगरपालिकाको विपन्न परिवारका लागि मेयर आवास
कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७६**

प्रस्तवना:

नेपालको संविधान प्रदत्त आवासको हकलाई कार्यान्वयन गर्न कालिका नगरपालिका भित्र बसोबास गर्ने विपन्न नागरिकहरूको संरक्षण, उत्थान, सशक्तिकरण र विकासका लागि त्यस्ता विपन्न परिवारहरूको लागि खर तथा फुसको छाना भएको स-साना झुपडीलाई विस्थापित गरी नगरपालिकाबाट आवास निर्माण र हस्तान्तरण गर्नका लागि आर्थिक वर्ष २०७६/०७७ को वार्षिक कार्यक्रमबाट स्रोत व्यवस्थापन समेत भएकोले नगर कार्यपालिकाले उक्त कार्यक्रम कार्यान्वयनको लागि यो कार्यविधि बनाई लागु गरेको छ।

परिच्छेद - १

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ: (१) यस कार्यविधिको नाम “कालिका नगरपालिकाको विपन्न नागरिकहरूका लागि मेयर आवास कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७६” रहेको छ।
 - (२) यो कार्यविधि कालिका नगरपालिका नगर कार्यपालिकाबाट स्वीकृत भएपछि प्रारम्भ हुनेछ।
२. परिभाषा: विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा:

- (क) “आवास”भन्नाले कार्यक्रम निर्देशक समितिद्वारा स्वीकृत डिजाइन अनुसारका आवास एकाई सम्झनु पर्दछ।
- (ख) “आवास एकाई” भन्नाले एक लाभग्राही परिवारले पाउने घर सम्झनु पर्दछ।
- (ग) “कार्यक्रम” भन्नाले नागरिकहरुका लागि मेयर आवास कार्यक्रमलाई सम्झनु पर्दछ। यस शब्दले संघीय सरकार, प्रदेश सरकार वा अन्य निकायबाट नगरपालिकाका नागरिकहरुका लागि आवास निर्माण गर्ने गरी प्रदान गरिने विशेष अनुदान वा छुट्टै कार्यविधि वा कानून वा शर्तहरु व्यवस्था नभएको नगरपालिकाबाट कार्यान्वयन हुने गरी प्राप्त अनुदान सहितको कार्यक्रमलाई समेत जनाउने छ ।
- (घ) “कार्यक्रम निर्देशक समिति” भन्नाले दफा १३ बमोजिमको समितिलाई जनाउनेछ।
- (ङ) “कार्यपालिका ” भन्नाले कालिका नगरपालिकाको नगर कार्यपालिकालाई सम्झनु पर्दछ।
- (च) “कार्यालय” भन्नाले कालिका नगरपालिकाको नगर कार्यपालिकाको कार्यालयलाई सम्झनु पर्दछ।
- (छ) “लाभग्राही” भन्नाले यस कार्यविधि बमोजिम छनौट भएका लाभग्राही व्यक्तिहरुलाई सम्झनु पर्दछ।
- (ज) “लक्षित वर्ग” भन्नाले दफा ३ बमोजिम पहिचान भएका लक्षित वर्गलाई सम्झनु पर्दछ।

- (झ) “नगरपालिका” भन्नाले कालिका नगरपालिका, चितवनलाई सम्झनु पर्दछ।
- (ञ) “प्रमुख” भन्नाले कालिका नगरपालिकाको नगर प्रमुखलाई जनाउनेछ।
- (ट) “प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत” भन्नाले कालिका नगरपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई सम्झनु पर्दछ।

परिच्छेद -२

लक्षित वर्गको पहिचान र कार्यक्रम कार्यान्वयन स्थल

३.लक्षित वर्गको पहिचान: (१) यस कार्यक्रमका लागि लक्षित वर्गको पहिचान देहायका आधारमा गरिनेछ।

(क) विगत देखि नगरपालिकाको भौगोलिक क्षेत्रभित्र स्थायी रूपमा बसोबास गर्दै आएको तर,

१.भूकम्प प्रभावित लाभग्राही सुचीमा सुचीकृत भई लाभ प्राप्त गरेका नेपाल रकारबाट सञ्चालित यस्तै कार्यक्रमबाट लाभ प्राप्त गरेका व्यक्ति लाभग्राही हुन नसक्ने।

२.नेपाल सरकार वा सरकारी निकायको विद्यालय स्वास्थ्य संस्था वा यस्तै सरकारी निकायको स्वामित्वको जग्गामा अतिक्रमण गरी बसोबास गरेका लाभग्राही हुन नसक्ने।

(ख) नेपाली नागरिक भएको,

(ग) नगरपालिका वा वडा कार्यालयबाट विपन्नता प्रमाणित भएको,

- (घ) स्थानीय वा नेपाल सरकारलाई बुझाउनु पर्ने राजश्व वुझाएको,
- (ङ) यस कार्यविधिले अनुदान पाउने भनी तोकेबमोजिमको घरमा बसोबास गर्दै आएको र एकाघरको परिवारको सदस्यको नाममा अन्यत्र पक्की वा बस्न योग्य घर नभएको,
- (च) सिमान्तकृत जाती, अल्पसंख्यक जाती वा दलित जातीमा सूचीकृत भएको जाती प्राथमिकतामा पर्ने,
- (छ) स्थानीय निर्माण सामग्री र श्रमको योगदानको साझेदारी गर्न प्रतिवद्ध रहेको।
- (ज) नगरपालिकाबाट तयार गरिएको प्रोफाइलमा रहेका भूमिहिन।

४.लाभग्राही छनौटको आधार: (१) लाभग्राही छनौट गर्ने प्रयोजनको लागि कार्यालयले सार्वजनिक सूचना प्रकाशन गर्नु पर्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम सूचना आव्हान गरेपछि आवेदन दिएका परिवारको स्थलगत सर्भेक्षण गरिनेछ र देहायको आधारमा छनौट गरिनेछ।

(क) कार्यालयबाट सर्भेक्षण गर्दा निवेदक बसोबास गरिरहेको घरको बनौट अनुसार अनुसूची -१ बमोजिम दिईएको अंक बमोजिम प्राथमिकता निर्धारण गरी लाभग्राही छनौट गरिनेछ।

तर, अनुसूची -१ को क्रम संख्या ४, ५ र ७ मा शुन्य वा कुनै अंक प्राप्त नगर्ने निवेदकलाई लाभग्राहीको रूपमा छनौट गरिने छैन।

(ख) सबै भन्दा बढी अंक प्राप्त गर्ने परिवार देखि न्यूनतम ३५ अंक प्राप्त गर्ने परिवारको प्राथमिकता सूची प्रकाशन गरिने छ।

(ग) खण्ड (ख) बमोजिमको प्राथमिकताका आधारमा दफा १३ बमोजिमको समितिले लाभग्राही छनौट गर्नेछ।

(घ) खण्ड (ग) बमोजिम लाभग्राहीको छनौट गर्दा वृद्ध, एकल महिला, अनाथ बालबालिका तथा अपाङ्गता भएका घरमुलीलाई पहिलो प्राथमिकता दिईनेछ।

(ङ) सिमान्तकृत जाती, अल्पसंख्यक जाती वा दलित जातीमा सूचीकृत भएको जाती प्राथमिकतामा पर्नेछ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम छनौट गर्दा सगोलमा रहेका परिवारले एकमात्र आवास प्राप्त गर्ने छन्।

५.लाभग्राही सर्भेक्षण: (१) दफा ४ बमोजिम लाभग्राही छनौट गर्दा कार्यालयले प्रशासन सेवाको अधिकृत स्तरको कर्मचारीको संयोजकत्वमा प्राविधिक सहितको ३ सदस्यीय एक वा एक भन्दा बढी सर्भेक्षण टोली गठन गर्न सक्ने छ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको सर्भेक्षण टोलीले निवेदन दिएका परिवारहरूको सर्भेक्षण दफा ४ बमोजिमका आधारमा गर्नु पर्नेछ। यस कार्यको लागि कार्यालयले दफा ४

बमोजिमको सूचना सङ्कलन हुने गरी फाराम प्रयोग गर्न सक्ने छ।

(३) यस दफामा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि लाभग्राही सर्भेक्षण कार्यलाई पुष्टिकरण गर्न दफा बमोजिमको समितिले पुरै वा कुनै नमुना सर्भेक्षण गर्न सक्ने छ।

६.लाभग्राहीको सूची प्रकाशन: दफा ५ बमोजिम सर्भेक्षण सम्पन्न भएको ३० दिन भित्र दफा १३ बमोजिमको समितिले लाभग्राहीको छनौट गरी प्राथमिकता समेत तोकी लाभग्राहीको सूची प्रकाशन गर्नेछ । यसरी सूची प्रकाशन गर्दा दफा ४ बमोजिम छनौट गरी सोही आधारमा प्राथमिकता तोकी सूची प्रकाशन गर्नु पर्नेछ।

७.बस्ती स्थान्तरण: (१) कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने सिलसिलामा बस्ती प्राकृतिक विपद्को दृष्टिले जोखिमयुक्त रहेको लागेमा दफा १३ बमोजिमको समितिले बस्ती स्थान्तरणको लागि कार्यपालिकामा सिफारिश गर्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम सिफारिश भई आएमा कार्यपालिकाले बस्ती स्थान्तरण गर्न सकिने सम्भावित स्थानको खोजी गरी बस्ती स्थान्तरण गर्न सक्नेछ।

(३) बस्ती स्थान्तरण सम्बन्धी कार्यविधि कार्यपालिकाले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ।

परिच्छेद -३

घर निर्माण तथा लाभग्राहीको योगदान

८.लाभग्राहीको योगदान र परिचालन: (१) दफा ६ बमोजिम लाभग्राहीको सूची प्रकाशन भए पश्चात सम्बन्धित वडा कार्यालयको सिफारिशमा नगरपालिका र लाभग्राही बीच अनुसूची ३ बमोजिमको ढाँचामा सम्झौता गरिनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम सम्झौता भए पश्चात आवास निर्माणको व्यवस्था लाभग्राही स्वयंले मिलाउनु पर्नेछ ।

(३) लाभग्राही असक्त वा आवास निर्माणको लागि आवश्यक पर्ने सामग्री व्यवस्थापन आफै गर्न नसक्ने भएमा नगरपालिकाले आवश्यक समन्वय र सहजीकरण गर्न सक्नेछ ।

(४) नगरपालिकाले निर्माण सामग्रीको आपूर्ति र गुणस्तर सुनिश्चित गर्न सामग्रीहरू खरिद गरि लाभग्राहीलाई उपलब्ध गराउन सक्नेछ । यसरी सामग्री उपलब्ध गराउँदा खरिद गर्ने कार्यविधि प्रचलित कानूनले तोके बमोजिमको हुनेछ ।

९.घरको डिजाइन तथा लागत अनुमान: (१) कार्यालयले लाभग्राहीहरूको घर निर्माण गरिदिन प्रयोजनको लागि सम्भव भएसम्म एकै किसिमको ढाँचाको घरको डिजाई तयार गरी लागत अनुमान गर्नु पर्नेछ ।

- (२) उपदफा (१) बमोजिम डिजाईन तथा लागत अनुमान तयार गर्दा स्थानीय निर्माण सामग्रीहरूको उपयोग हुने गरी गर्नु पर्नेछ।
- (३) यस दफामा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि भौगोलिक विकटताका कारण सामग्री ढुवानी गर्नु पर्ने, निर्माण सामग्री फरक प्रयोग गर्नु पर्ने वा अन्य कारणबाट कुनै क्षेत्रको घर निर्माण गर्दा लागत अनुमान बढी हुने भएमा सबैभन्दा कम लागत भएको आवास एकाईको लागतको २० प्रतिशत भन्दा बढी लागत फरक नपर्ने गरी भवन डिजाइन गर्नु पर्नेछ।
- (४) लाभग्राहीका लागि निर्माण गरिने घरको ढाँचा अनुसूची -२ बमोजिम हुनेछ।
- १०.कार्यक्रम कार्यान्वयन:** (१) कार्यालयले लाभग्राहीको छनौट भईसके पश्चात कुल निर्माण गरिने आवास एकाईको संख्या एकिन गरी एकै पटक बोलपत्र मार्फत वा दफा ८ बमोजिमको लाभग्राहीको समूहसँग सम्झौता गरी निर्माण कार्य प्रारम्भ गर्न सक्नेछ।
- (२) यस कार्यक्रम अन्तर्गत_निर्माण गरिने आवास एकाईहरू सकेसम्म भूकम्प प्रतिरोधी प्रविधिको प्रयोग गरी गराउनु पर्नेछ।
- (३) कुनै नागरिकको साविकमा भैरहेको घर मर्मत पश्चात बस्न योग्य रहेछ भने कार्यक्रमले त्यस्ता लाभग्राहीको छुट्टै सूची प्रकाशन गरी घर मर्मत गराईदिने वा मर्मतको लागि सामग्री

उपलब्ध गराउन सक्नेछ । यस प्रयोजनको लागि समेत यस कार्यविधिले तोकेको सबै प्रक्रिया पुरा गरेको हुनुपर्नेछ ।

११.निर्माण सम्पन्न भएको मानिने: सम्झौता भए पश्चात शौचालय सहितको वा शौचालय (वाटरशिल) पहिले नै रहेछ भने सो बाहेक सबै आवास एकाई निर्माण भएपछि निर्माण कार्य सम्पन्न भएको मानिनेछ ।

तर, यसरी घर निर्माण गराउँदा कुनै एक आवास एकाई निर्माण सम्पन्न भए पछि सोको रकम लाभग्राहीलाई भुक्तानी गर्न यस दफाले बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन ।

१२.निर्माण सामग्री व्यवस्थापन: (१) आवास एकाई निर्माणका लागि आवश्यक पर्ने जस्तापाता, फलामको पाईप, फलाम रड, सिमेन्ट, इट्टा, ढुङ्गा, काठ, हुक, कब्जा, ग्लिल, शौचालयका सामग्रीहरूका लागि नगरपालिकाले दिने अनुदानबाट खरिद गर्न सकिनेछ ।

तर, घर निर्माणका लागि अस्थायी रूपमा लाग्ने टेका बाँस, फर्मा, फल्याक आदि लाभग्राही स्वयंले व्यवस्थापन गर्नु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमका निर्माण सामग्रीहरू खरिद गर्न लाभग्राहीले नसक्ने भएमा सो खरीद गरी उपलब्ध गराउनका लागि कार्यालयमा लेखी पठाउन सक्नेछ ।

- (३) उपदफा (२) बमोजिम लाभग्राहीहरूबाट लेखी आएमा नगरपालिकाले निर्माण सामग्रीहरू खरीद गरी ढुवानी गर्ने व्यवस्था मिलाउन सक्नेछ।
- (४) लाभग्राहीले निर्माण सामग्री फेरबदल गर्दा निर्धारण गरेको भन्दा बढी रकम पर्न गएमा बढी पर्न गएको रकम सम्बन्धित लाभग्राहीले व्यहोर्नु पर्नेछ।
- (५) निर्माण सम्पन्न भई घर लाभग्राहीलाई हस्तान्तरण गर्दा कार्यक्रमले आफ्नो पहिचान खुल्ने लोगो वा चिन्ह उक्त घरमा राख्न सक्नेछ । यसरी राखिएको चिन्ह वा लोगोको संरक्षण गर्ने जिम्मेवारी लाभग्राहीको हुनेछ ।

परिच्छेद-४

समिति सम्बन्धी व्यवस्था

१३.कार्यक्रम निर्देशक समिति: (१) कार्यक्रम कार्यान्वयन सम्बन्धी आवश्यक नीतिगत तथा कार्यान्वयन सम्बन्धी निर्णय गर्न र आवश्यक व्यवस्था गर्न नगरपालिकामा तपसिल बमोजिमको एक कार्यक्रम निर्देशक समिति रहनेछ।

(क) नगर प्रमुख	-अध्यक्ष
(ख) नगर उपप्रमुख	-सदस्य
(ग) कार्यपालिकाको पूर्वाधार विकास समितिको संयोजक	-सदस्य
(घ) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	-सदस्य

- (ड) एक जना महिला सहित नगर कार्यपालिकाले आफूमध्येबाट छनौट गरेको तीन जना सदस्य
- सदस्य
- (च) नगरपालिकाले तोकेको इन्जिनियर / प्राविधिक
-सदस्य
- (छ) नगरपालिकाले फोकल पर्सन तोकेको एक जना प्रशासनिक कर्मचारी -सदस्य सचिव
- (२) उपदफा (१) बमोजिमको समितिले आवश्यकता अनुसार सम्बन्धित विषयका विज्ञ वा अन्य पदाधिकारीहरूलाई बैठकमा आमन्त्रण गर्न सक्नेछ।
- (३) उपदफा (१) बमोजिमको समितिको काम कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः
- (क) कार्यक्रमको कार्यान्वयनका लागि आवश्यक नीतिगत निर्णय गर्ने,
- (ख) कार्यक्रम कार्यान्वयनका सिलसिलामा नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, वडा कार्यालय र विषयगत समितिहरूलाई आवश्यक निर्देशन दिने,
- (ग) लाभग्राही छनौट गर्न लाभग्राही सर्भेक्षण गराउने, पुष्टिकरण गराउने, लाभग्राही छनौट गर्ने र लाभग्राही सूची प्रकाशन गर्ने।
- (घ) कार्यक्रमको प्रगति समीक्षा गर्ने,

- (ड) कार्यक्रमको सञ्चालन र कार्यान्वयनका लागि संघीय सरकार, प्रदेश सरकार, स्थानीय तह र अन्य निजी क्षेत्रहरूसँग समन्वय गर्ने,
- (च) कार्यान्वयनमा आएका बाधा अड्काउ फुकाउने,
- (छ) कार्यक्रममा आवश्यकतानुसार दण्ड गर्नुपर्ने भएमा सोको सिफारिश गर्ने,
- (ज) कार्यक्रम लागू भएको स्थानमा आवश्यक पूर्वाधार निर्माणका लागि कार्यपालिकामा सिफारिश गर्ने,
- (झ) वृद्ध, असहाय, एकल महिला आदि संरक्षण गर्नुपर्ने लाभग्राहीको प्राथमिकता निर्धारण गर्ने,
- (ञ) कार्यक्रम कार्यान्वयनका सम्बन्धमा अन्य कार्यहरू गर्ने ।

१४. अनुगमन सम्बन्धी व्यवस्था: यस कार्यक्रमको अनुगमन नगरपालिका स्तरको अनुगमन समितिले गर्नेछ। अनुगमन सम्बन्धी अन्य व्यवस्था अनुगमन सम्बन्धी निर्देशिका बमोजिम हुने।

परिच्छेद - ५

तालिम सम्बन्धी व्यवस्था

१५. तालिमप्राप्त डकर्मी खटाउनु पर्ने: (१) सकेसम्म नगरपालिकामा सूचीकृत भएका भूकम्प प्रतिरोधी घर निर्माण सम्बन्धी तालिम प्राप्त गरेका डकर्मीहरूलाई यस कार्यक्रममा खटाईने छ।

(२) ठेक्काको माध्यमबाट आवासको निर्माण गरिने भएमा ठेक्काको सम्झौतामा उपदफा (१) बमोजिमको डकर्मी खटाउनु पर्ने शर्त राख्नु पर्नेछ ।

१६.तालिम सम्बन्धी व्यवस्था: (१) लाभग्राहीबाट निर्माण कार्य गराउँदा दफा १५ बमोजिमको तालिमप्राप्त डकर्मी उपलब्ध नभएमा कार्यालयले लाभग्राहीहरू तथा डकर्मीहरूलाई भूकम्प प्रतिरोधी घर निर्माण सम्बन्धी तालिमको व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम तालिम उपलब्ध गराउँदा सो सम्बन्धी तालिम दिने अन्य गैर सरकारी संस्थाको सहयोग लिन सकिने छ ।

परिच्छेद -६

विविध

१७.कार्यक्रम व्यवस्थापन इकाई: (१) कार्यक्रमलाई कार्यान्वयन गर्ने सिलसिलामा गर्नु पर्ने विभिन्न व्यवस्थापकीय र प्राविधिक कार्य गर्नका लागि एक कार्यक्रम व्यवस्थापन इकाई रहनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको युनिटमा देहाय बमोजिमको जनशक्ति रहने छन् ।

(क) कार्यक्रम फोकल पर्सन (अधिकृत छैठौँ स्तर) -एक जना

(ख) इन्जिनियर/ सव इन्जिनियर (सिभिल) -एक जना

(ग) कम्प्युटर अपरेटर/ सहायक कम्प्युटर अपरेटर

-एक जना

(घ) कार्यालय सहयोगी

-एक जना

(३) उपदफा (२) बमोजिमको जनशक्ति खटाउँदा सम्भव भएसम्म कार्यालयमा रहेको मौजुदा जनशक्तिबाट खटाउनु पर्नेछ। कार्यालयको मौजुदा जनशक्ति अपुग हुने अवस्थामा कुनै पद वा सबै पदमा सेवा करारबाट कर्मचारी खटाउन सकिनेछ।

(४) उपदफा (२) बमोजिम जनशक्तिको दरबन्दी हरेक आर्थिक बर्षमा पुनरावलोकन गर्नु पर्ने भए पुनरावलोकन गरी नविकरण गर्नु पर्नेछ।

(५) उपदफा (१) बमोजिमको युनिटको सेवा सुविधा सम्बन्धी अन्य कुरा कार्यपालिकाले तोके बमोजिम हुनेछ।

१८.निर्देशन पालन गर्नु पर्ने: कार्यक्रम निर्देशक समितिले कार्यक्रम कार्यान्वयनका सिलसिलामा दिएको निर्देशन सम्बन्धित निकायले पालना गर्नु पर्नेछ।

१९.विवाद समाधान: कार्यक्रम कार्यान्वयन गराउने निकाय र लाभग्राही समूह वा लाभग्राहीहरूबीच कुनै विवाद उत्पन्न भएमा कार्यक्रम निर्देशक समितिले दिने निर्णय अन्तिम हुनेछ।

२०.फरफारक: कुनै लाभग्राहीले कारणबश निर्माणकार्य बिचैमा छाडेमा निर्माण भएको कार्यको मुल्याङ्कन गरी फरफारक गर्न सकिनेछ।

तर, कार्यक्रम निर्देशक समितिले निर्माण कार्य बीचैमा छाड्नु पर्नाको कारण प्रति सन्तुष्ट नभई फरफारक नगर्न निर्देशन दिएमा उक्त निर्माण कार्यको लागत लाभग्राही स्वयंले व्यहोर्नु पर्नेछ।

२१. बेच विखन गर्न नपाउने: लाभग्राहीले निर्माण सम्पन्न भएको दश वर्षसम्म उक्त आवास एकाई बेच विखन गर्न पाउने छैन।
२२. झुठठा विवरण पेश गर्नेलाई कारवाही: कार्यक्रमबाट लाभ लिने वा लाभ गराई दिने उद्देश्यले झुठठा विवरण पेश गरी लाभ लिएको वा झुठठा विवरण सिफारिश गरेको ठहर भएमा प्रचलित कानून बमोजिम कारवाही हुनेछ।
२३. पूर्वाधार निर्माण: आवास एकाई बनाउने स्थानसम्म भौतिक पूर्वाधारहरू जस्तै सडक, खानेपानी, विद्युत आवश्यकता अनुसार नगरपालिकाबाट निर्माण गरिनेछ।
२४. अन्य निकायबाट सहयोग वा लागत साझेदारी गर्न सकिने:
 - (१) कार्यक्रम कार्यान्वयनका लागि संघीय सरकार, प्रदेश सरकार, स्थानीय सरकार, गैर सरकारी संस्था वा निजी क्षेत्रबाट सहयोग वा लागत साझेदारी गर्न सकिनेछ।
 - (२) उपदफा (१) बमोजिम लागत साझेदारी गर्दा गैर सरकारी संस्थासँग भए दफा १३ बमोजिमको कार्यक्रम निर्देशक समितिले र अन्तर्राष्ट्रिय निकाय वा दाता भएमा नेपाल सरकारको स्वीकृति लिई कार्यपालिकाबाट निर्णय हुनु पर्नेछ।

२५. दोहोरो सुविधा नपाउने: नेपाल सरकारबाट आवास सुविधा पाएका व्यक्तिले यस कार्यक्रमबाट समेत आवास सुविधा पाउने छैन।
२६. असुल उपर हुने: लाभग्राही समूहको कुनै सदस्यले काबु बाहिरको परिस्थिति परेको बाहेक आफ्नो आवास एकाई बनाइसके पश्चात अन्य आवास एकाई बनाउन श्रमदान वा तोकिएको योगदान नगरेमा उक्त समूहमा बन्न बाँकी आवास एकाईमा उसको योगदान दामासायीमा जति पर्ने हो सो नगर्दै वा निजको घर घरानाबाट सरकारी बाँकी सरह असुल उपर गरिनेछ।
२७. प्रचलित कानून बमोजिम हुने: यस कार्यविधिमा लेखिएकोमा यसै कार्यविधि बमोजिम र यस कार्यविधिमा नलेखिएका विषयमा प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ।

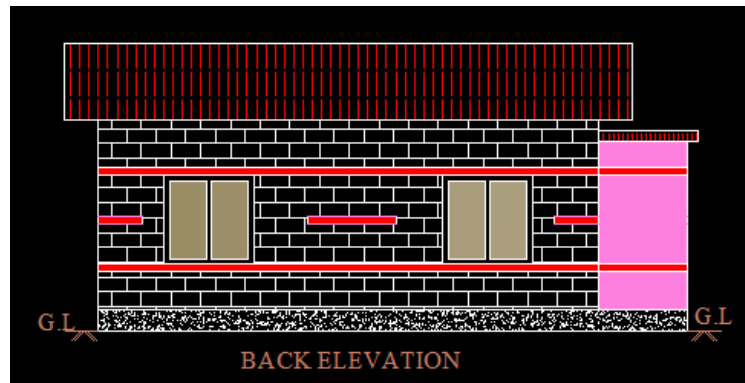
अनुसूची -१
(दफा ४ को उपदफा (१) सँग सम्बन्धित)
लाभग्राहीहरुको छनौटका आधारहरु

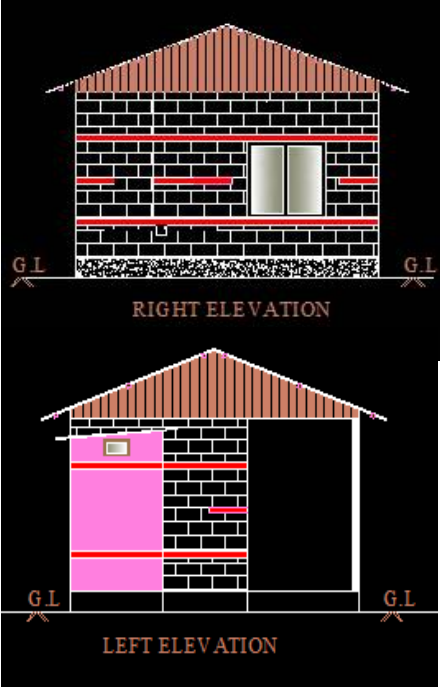
क्र.सं.	विवरण	निर्धारित अङ्क	कैफियत
१	हाल प्रयोगमा रहेको घरको क्षेत्रफल, प्रतिव्यक्ति वर्गफिटमा	३० भन्दा कम -१० ३० देखि ६० सम्म-५ ६० भन्दा माथि -०	
२	हाल जग्गा उपभोगमा रहेको घरको क्षेत्रफल, प्रतिव्यक्ति वर्ग मिटरमा	१०० भन्दा कम -१० १०० देखि ३०० सम्म -५ ३०० भन्दा माथि -०	
३	घरभित्रको भुई	माटो -१० इटा / ढुंगा आदि -५ सिमेन्ट -०	
४	घरको गारो	फुस,बाँस,निँगालो, रपट,दाउरा, पराल,	मिश्रित गारो भएमा

		स्याउला, टाटी, चोया, झिंगटा, खडाई आदि-१० मिलेको ढुङ्गा माटोको गारो, काँचो इटामा माटोले पोतेको, जस्तापाताले बारेको, काठको टुकाले बारेको -५ मिलेको ढुङ्गा वा पाकेको इटा वा सिमेन्ट ब्लकमा माटो/ सिमेन्ट -०	५०% वा सो भन्दा बढी जुन प्रकृतिको गारो छ सोही लाई मान्ने ।
५	घरको छानो	फुस, आटवेस, स्याउला, प्लाष्टि सिट आदि -१० खपडा, टायल -५ ढलान, जस्तापाता -०	मिश्रित छानो भएमा ५०% वा सो भन्दा बढी जुन प्रकृतिको गारो छ सोही लाई मान्ने ।
६	घर बस्तीमा साधारणतया ५ घर रहेको वा नरहेको	भएको -१० नभएको -०	भौगोलिक रूपमा बस्ती भिरालो जमिनमा रहेको लागु

			हुने छैन
७	जग्गाको स्वामित्व	लालपूर्जा भएको वा स्वामित्व पाउन सकिने ऐलानी -१० नदी/ ताल / किनारा/ सरकारी जग्गामा -०	
८	खेतीयोग्य जग्गा	अन्यत्र जग्गा नभएको -१० अन्यत्र जग्गा भएको -०	
९	घरमुलीको हकमा	अति विपन्न, असहाय, अशक्त, वृद्धवृद्धा, अनाथ, अपाङ्ग, बालबालिका, एकल महिला घरमुली भएको -१० अन्य -०	दलित, सिमान्तकृत

अनुसूची -२
(दफा १० को उपदफा (४) सँग सम्बन्धित)
आवास एकाई नमूना

अनुसूची -३

(दफा १० को उपदफा (२) सँग सम्बन्धित)

कार्यालय र लाभग्राही समूह र लाभग्राही बीच आवास एकाई निर्माणका सम्बन्धमा गरिने सम्झौताको ढाँचा:

कालिका नगरपालिका चितवनबाट सञ्चालित विपन्न नागरिकहरूका लागि मेयर आवास कार्यक्रम (यस पछि पहिलो पक्ष भनिने) र.....का नाति/ नातिनी का छोरा/ बुहारी कालिका नगरपालिका वडा नं.....बस्ने विपन्न नागरिकहरूको लागि मेयर आवास कार्यक्रममा दर्ता भएको लाभग्राही दर्ता नं..... का श्री(नागरिकता नं.) बीच आवास एकाई निर्माण गर्ने सम्बन्धमा मिति..... मा देहायका शर्तहरूमा मञ्जुर भई निर्माण सम्झौता गरी एक/एक प्रति बुझि लियौ /दियौ।

- १ . आवास एकाई निर्माण स्थल: चितवन जिल्ला कालिका नगरपालिका वडा नं..... टोल:.....
२. उद्देश्य: वटा आवास एकाईहरू निर्माण गर्ने।
३. कूल लागत: प्रति आवासको रु..... का दरले वटा आवास एकाईहरूको जम्मा रु.
४. प्रस्तावित निर्माण सम्पन्न हुने अवधि:
 - (क) शुरु हुने मिति:.....
 - (ख) पुरा हुने मिति:सम्म

५. खर्च व्यहोर्ने श्रोत:

(क) कार्यक्रमबाट व्यहोरिने:.....

(ख) लाभग्राहीबाट व्यहोरिने:.....

(१) नगद:.....

(२) निर्माण सामग्री:.....

(३) श्रम:.....

(४) कूल रकम:.....

६. भुक्तानीको ढाँचा:

(क) लाभग्राहीलाई जम्मा चार किस्तामा रकम दिन सकिनेछ। भवनको लागत अनुमान तयार भई सम्झौता भएर जग खन्ने कार्य पुरा भए पश्चात १०% रकम, प्लिन्थ लेभल सम्मको निर्माण कार्य सम्पन्न भए पछि थप २५%, गारो तयार भई झ्याल ढोकाको चौकोश समेत राखेपछि (शौचालयको समेत) थप ३५% र सबै कार्य सम्पन्न भएपश्चात बाँकी २०% भुक्तानी हुनेछ यसरी भुक्तानी दिँदा नियमानुसार कर तथा कन्टिन्जेन्सी रकम कट्टी हुनेछ।

(ख) उपरोक्तानुसार भुक्तानीको लागि कार्यक्रमको इन्जिनियर वा प्राविधिक कर्मचारीको मुल्याङ्कन र अन्तिम भुक्तानीमा अनुगमन समितिको अनुगमन प्रतिवेदन अनिवार्य हुनु पर्नेछ।

(ग) कुनै लाभग्राहीले कुनै आवास एकाई निर्माण सम्पन्न नहुदै निर्माण कार्य छोडेकोमा कार्यक्रम निर्देशक

समितिलाई छोड्नु पर्नाको कारण चित्त नबुझेमा खण्ड
(क) बमोजिमको भुक्तानी भै नसकेको भए भुक्तानी नहुने
र भुक्तानी भैसकेको भए सो समेत सरकारी बाँकी सरह
असुल उपर गरिनेछ।

७. अन्य शर्तहरू:

(क) कार्यक्रमले स्वीकृत गरेको लागत अनुमान
अनुसारको आवास निर्माण गर्नु पर्ने र आवासमा लगाईने
रंगरोगन पनि तोकिए बमोजिमको प्रयोग गर्नु पर्ने,

(ख) लागत अनुसारको एक शौचालय समेत निर्माण गर्नु
पर्नेछ ।

(ग) निर्माण स्थलमा कुनै संरचना रहेछ र सो भत्काउनु
पर्ने भएमा र सो वापत लाग्ने खर्च लाभग्राहीले व्यहोर्नु
पर्नेछ।

(घ) आवास निर्माणका सन्दर्भमा कार्यालय र कार्यक्रम
निर्देशक समितिले दिएको निर्देशन लाभग्राही समूह वा
लाभग्राहीहरूले पालना गर्नु पर्नेछ।

८. सम्झौताका पक्षहरू:

कार्यक्रमका तर्फबाट: लाभग्राहीहरूको तर्फबाट:

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

नाम:.....

नाम:

रोहवर:

लाभग्राही नं.

इन्जिनियर/सब इन्जिनियर.....

लाभग्राहीको ठेगाना

नागरिकता नं.....

मिति:

फोटो

--	--

दायाँ

बाँया

कालिका नगर कार्यपालिकाबाट पारित तल लेखिए बमोजिमको कालिका नगरपालिकाको स्वास्थ्य संस्था (दर्ता, अनुमति तथा नवीकरण) सम्बन्धी निर्देशिका, २०७६ स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ को उपदफा (३) बमोजिम सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशन गरिएको छ।

कालिका नगरपालिकाको स्वास्थ्य संस्था (दर्ता, अनुमति तथा नवीकरण) सम्बन्धी निर्देशिका, २०७६

प्रस्तावना :

नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११ को उपदफा (२) को खण्ड ख बमोजिम कालिका नगरपालिकाबाट स्थानीय तहले आम नागरीकलाई सर्वसुलभ र गुणस्तरिय स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्नु पर्ने जिम्मेवारी वहन गर्ने प्रयोजनका लागि सरकारी, निजी, सामुदायिक, गैरसरकारी वा सहकारी स्तरमा स्थापना हुने स्वास्थ्य सेवा विस्तार, स्तरवृद्धि, स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन अनुमति प्रदान गर्ने प्रक्रियालाई सरल, सहज, व्यवस्थित तथा प्रभावकारी बनाई यस नगरपालिका क्षेत्रभित्र स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्न वाञ्छनीय भएकाले, यस कालिका नगरपालिकाको प्रशासकीय कार्यविधि (नियमित गर्ने) ऐन, २०७४ को दफा ४ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी देहायको निर्देशिका बनाएको छ।

परिच्छेद -१

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ : (१) यस निर्देशिकाको नाम “कालिका नगरपालिकामा स्वास्थ्य संस्था (दर्ता, अनुमति तथा नवीकरण) सम्बन्धी निर्देशिका, २०७६” रहेको छ।
- २ .परिभाषा : विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस निर्देशिकामा :
- (क) “अनुगमन समिति” भन्नाले नगरपालिकाले गठन गर्ने अनुसूची १ बमोजिमको समिति सम्झनु पर्छ।
 - (ख) “अनुमति प्रदान गर्ने निकाय” भन्नाले दफा ३ मा उल्लिखित अनुमति प्रदान गर्ने निकाय सम्झनु पर्छ।
 - (ग) “अनुमति प्रदान गर्ने अधिकारी” भन्नाले दफा ३ को उपदफा (१) को खण्ड (क) र (ख) बमोजिम अनुमति दिँदा नगरपालिकाको प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत र अन्यको हकमा सम्बन्धित निकायको कानूनमा तोकिए बमोजिमको अधिकारीलाई सम्झनु पर्दछ।
 - (घ) “मन्त्रालय” भन्नाले नेपाल सरकार, स्वास्थ्य मन्त्रालय सम्झनु पर्छ।
 - (ङ) “प्रादेशिक स्वास्थ्य संरचना” भन्नाले प्रदेशमा रहने स्वास्थ्य क्षेत्र हेर्ने मन्त्रालय, प्रदेश स्वास्थ्य निर्देशनालय वा कार्यालय सम्झनु पर्छ।
 - (च) “अस्पताल” भन्नाले स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने उद्देश्यले प्रचलित कानून बमोजिम स्थापित सरकारी अस्पताल, निजी अस्पताल, नर्सिङ्ग होम, सामुदायिक अस्पताल,

गैरसरकारी अस्पताल वा सहकारी अस्पताल सम्झनु पर्छ।

- (छ) “आयुर्वेद अस्पताल” भन्नाले आयुर्वेद चिकित्सा पद्धतिमा आधारित भई स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने स्वास्थ्य संस्था सम्झनु पर्छ र सो शब्दले आयुर्वेद चिकित्सा पद्धतिबाट उपचार गर्ने गरी सञ्चालन गरीएका नर्सिङ्ग होम, पोली क्लिनिक, पञ्चकर्म अस्पताल समेतलाई जनाउँछ।
- (ज) “गैरसरकारी अस्पताल” भन्नाले मुनाफा रहित उद्देश्यले स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने प्रयोजनका लागि प्रचलित कानून बमोजिम दर्ता भई स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्न अनुमति प्राप्त अस्पताल सम्झनु पर्छ ।
- (झ) “डाईग्नोस्टीक सेन्टर” भन्नाले निदानात्मक सेवाहरू जस्तै: प्रयोगशाला सेवा, रेडियो ईमेजिङ जस्ता सेवाहरू प्रदान गर्न कानून बमोजिम दर्ता भई स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्ने संस्थालाई सम्झनु पर्छ।
- (ञ) “निजी अस्पताल वा नर्सिङ्गहोम” भन्नाले स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने उद्देश्यले प्रचलित कम्पनी कानून बमोजिम स्थापना भई अनुमति प्रदान गर्ने निकायबाट स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्न अनुमति प्राप्त निजी अस्पताल वा नर्सिङ्ग होम सम्झनु पर्छ।
- (ट) “पोली क्लिनिक” भन्नाले प्रचलित कानून बमोजिम दर्ता भई एकै संस्थाबाट कम्तिमा पाँच वटा सेवा जस्तै

बहिरङ्ग सेवा, प्रयोगशाला, रेडियो ईमेजिङ्ग, फिजियोथेरापी, परिवार नियोजन, खोप सेवा आदि जस्ता बहुसेवा उपलब्ध गराउने संस्थालाई सम्झनु पर्छ।

(ठ) “कन्सल्टेन्ट” भन्नाले सम्बन्धित बिषयमा मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट स्नातकोत्तर उपाधि डिग्री वा डिप्लोमा प्राप्त गरेका वा तोकिए बमोजिमका विशेषज्ञ तालिम प्राप्त गरी सम्बन्धित काउन्सिलमा दर्ता भएका विशेषज्ञ चिकित्सक सम्झनु पर्छ।

(ड) “सरकारी अस्पताल” भन्नाले नेपाल सरकारको पूर्ण वा आंशिक स्वामित्व रहने गरी सार्वजनिक हितका लागि स्थापना भएका वा हुने स्वास्थ्य सेवा प्रदायक अस्पताल सम्झनु पर्छ।

स्पष्टीकरण: यस खण्डका प्रयोजनका लागि “आंशिक स्वामित्व” भन्नाले नेपाल सरकारको कम्तीमा एकाउन्न प्रतिशत लगानीलाई सम्झनु पर्छ।

(ढ) “सहकारी अस्पताल” भन्नाले सहकारीको सिद्धान्त बमोजिम सदस्य समेतलाई स्वास्थ्य सेवा दिने उद्देश्यले प्रचलित सहकारी ऐन, बमोजिम दर्ता भई अनुमति प्रदान गर्ने निकायबाट स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्न अनुमति प्राप्त अस्पताल सम्झनु पर्छ।

(ण) “सामुदायिक अस्पताल” भन्नाले सम्बन्धित सरकारी निकायमा संस्था दर्ता भई सामुदायिक लगानी र व्यवस्थापनमा सञ्चालन हुने गरी मुनाफा रहित उद्देश्य

- लिई अनुमति प्रदान गर्ने निकायबाट स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्न अनुमति प्राप्त अस्पताल सम्झनु पर्छ।
- (त) “स्वास्थ्य क्लिनिक” भन्नाले कुनै पनि व्यक्तिलाई स्वास्थ्य सम्बन्धी जाँच गर्ने, उपचार सम्बन्धी आवश्यक परामर्श, एक स्थानबाट पाँच वटा भन्दा कम सेवा जस्तै बहिरङ्ग सेवा, प्रयोगशाला, रेडियो ईमेजिङ्ग, फिजियोथेरापी, खोप सेवा, परिवार नियोजन जस्ता सेवा उपलब्ध गराउनका लागि प्रचलित कानून बमोजिम दर्ता भएका संस्थालाई सम्झनु पर्छ र सो शब्दले निजी क्लिनिक, आयुर्वेद तथा कल्पिक चिकित्सा सेवा समेतलाई जनाउँदछ।
- (थ) “स्वास्थ्य संस्था” भन्नाले प्रचलित कानून बमोजिम दर्ता भई अनुमति प्रदान गर्ने निकायबाट स्वास्थ्य सञ्चालन गर्न अनुमति प्राप्त अस्पताल, पोलीक्लिनिक, स्वास्थ्य क्लिनिक, प्रयोगशाला जस्ता सेवाहरू सञ्चालन गर्ने संस्था सम्झनु पर्छ र सो शब्दले आयुर्वेद अस्पताल समेतलाई जनाउँछ।
- (द) “संस्था दर्ता गर्ने निकाय” भन्नाले यस निर्देशिका बमोजिम स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन अनुमति लिनुपूर्व प्रचलित कानून बमोजिम स्वास्थ्य संस्था दर्ता गर्ने निकाय सम्झनु पर्छ।
- (ध) “गैरसरकारी अस्पताल” भन्नाले मुनाफा रहित उद्देश्यले स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने प्रयोजनको लागि प्रचलित कानून बमोजिम दर्ता भै अनुमति प्रदान गर्ने निकायबाट स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्न अनुमति प्राप्त अस्पताल सम्झनु पर्छ।

- (न) “भवन संहिता” भन्नाले भवन ऐन, २०५५ को दफा ३ को उपदफा (२) बमोजिम नेपाल सरकारबाट स्वीकृत राष्ट्रिय भवन संहिता सम्झनु पर्छ।
- (प) “भवन निर्माण मापदण्ड” भन्नाले भवन निर्माण सम्बन्धी मापदण्ड, २०६४ मा उल्लेखित मापदण्ड सम्झनु पर्छ र सो शब्दले स्वास्थ्य सम्बन्धी भवनको लागि छुट्टै मापदण्ड नभएको स्थानको हकमा अनुसूची -२ मा उल्लेखित भवन निर्माण मापदण्ड समेतलाई जनाउँछ।
- (फ) “कार्यपालिका” भन्नाले कालिका नगरपालिकाको कार्यपालिकालाई सम्झनु पर्दछ।
- (ब) “नगरपालिका” भन्नाले कालिका नगरपालिका चितवनलाई सम्झनु पर्दछ।

परिच्छेद-२

स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन अनुमति प्रक्रिया

३. स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्न अनुमति प्रदान गर्ने : (१) देहाय बमोजिमका स्वास्थ्य संस्थाको स्थापना सेवा विस्तार वा स्तरोन्नति गर्न नगरपालिकाले अनुमति दिन सक्नेछ :
 - (क) स्वास्थ्य क्लिनिक, डाइग्नोस्टिक सेन्टर, पोली क्लिनिक तथा पच्चीस शैया सम्मका जनरल अस्पतालका लागि कार्यपालिकाको निर्णय अनुसार।
 - (ख) आयुर्वेद तथा अन्य वैकल्पिक चिकित्सासँग सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थाहरुका हकमा दश शैया सम्मका

अस्पतालका लागि सम्बन्धित कार्यपालिकाको निर्णय अनुसार।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि पच्चीस शैया देखि माथिका अस्पतालहरू र विशेषज्ञ अस्पताल दर्ता गर्नको लागि सम्बन्धित कार्यपालिकाको निर्णय बमोजिम सिफारिश प्रदान गर्न सक्नेछ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम नगरपालिकामा स्वास्थ्य संस्था दर्ता वा स्तरोन्नति भए पछि सोको विवरण तोकिएको ढाँचामा प्रादेशिक स्वास्थ्य संरचनालाई दिनु पर्नेछ।

४. पूर्वाधार निर्माण मनसाय पत्रका लागि निवेदन दिनु पर्ने : (१) यस निर्देशिका बमोजिम स्वास्थ्य संस्थाको स्थापना, स्वास्थ्य सेवा विस्तार वा स्तरोन्नति गरी स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्न इच्छुक स्वास्थ्य संस्थाले आवश्यक पूर्वाधार निर्माण गर्ने प्रयोजनका लागि अनुसूची ३ बमोजिमका ढाँचामा मनसाय पत्रका लागि नगरपालिकामा निवेदन दिनु पर्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम निवेदन प्राप्त हुन आएमा अनुमति प्रदान गर्ने अधिकारीले निवेदन प्राप्त भएको पन्ध्र कार्यदिन भित्र देहायका विवरणहरू परीक्षण गर्ने प्रयोजनका लागि अनुगमन समिति खटाउन सक्नेछ :

(क) प्रस्तावित स्वास्थ्य संस्थाको व्यावसायिक कार्य योजना,

(ख) प्रस्तावित स्वास्थ्य संस्था रहने स्थानको उपयुक्तता र जग्गाको पर्याप्तता,

- (ग) प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण वा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन,
- (घ) प्रस्तावित स्वास्थ्य संस्थाले सेवा पुऱ्याउने क्षेत्र, सो क्षेत्रको जनसंख्या जनघनत्व,
- (ङ) प्रस्तावित स्वास्थ्य संस्थाले सेवा पुऱ्याउने क्षेत्रमा अन्य अस्पतालहरुको अवस्थिति र प्रस्तावित अस्पतालले पुऱ्याउने थप योगदान,
- (३) अनुगमन समितिले उपदफा (२) मा उल्लिखित विषयहरुको विश्लेषण गरी स्पष्ट राय सहितको प्रतिवेदन तीस कार्य दिनभित्र अनुमति प्रदान गर्ने अधिकारी समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।
- (४) उपदफा (३) बमोजिमका प्रतिवेदन प्राप्त भएपछि सो प्रतिवेदनको आधारमा पूर्वाधार निर्माणका लागि अनुमति दिन उपयुक्त हुने देखिएमा प्रतिवेदन प्राप्त भएको मितिले पन्ध्र कार्य दिनभित्र अनुमति प्रदान गर्ने अधिकारीले बढीमा तीन वर्षसम्मको समयावधि दिई पूर्वाधार निर्माणका लागि निवेदकलाई मनसायपत्र (Letter Of Intent) प्रदान गर्न सक्नेछ ।
- (५) उपदफा (४) बमोजिमको अवधिभित्र मनासिव कारण परी पूर्वाधार निर्माण गर्न नसकेको भनी समयावधि थपका लागि सम्बन्धित अस्पताल वा स्वास्थ्य संस्थाले अनुरोध गरेमा अनुमति प्रदान गर्ने अधिकारीले त्यस्ता

अस्पताललाई बढीमा दुई वर्षमा नबढ्ने गरी पूर्वाधार निर्माणका लागि समयावधि थप गर्न सक्नेछ।

५. सञ्चालन अनुमति दिन सकिने: (१) दफा ४ बमोजिम पूर्वाधार निर्माण कार्य सम्पन्न भएपछि सो पूर्वाधार तयार भएको व्यहोरा सहित सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थाले सेवा सञ्चालन गर्ने आवश्यक कागजातहरू संलग्न गरी अनुसूची ४ बमोजिमको ढाँचामा अनुमति प्रदान गर्ने अधिकारी समक्ष निवेदन दिन सक्नेछ।
तर, स्वास्थ्य क्लिनिक, रेडियो ईमेजिङ्ग सेवा तथा पोलि क्लिनिक स्थापना तथा सञ्चालन अनुमतिका लागि अनुसूची ५ बमोजिमका ढाँचामा निवेदन दिनु पर्नेछ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम निवेदन प्राप्त हुन आएमा अनुमति प्रदान गर्ने अधिकारीले निवेदन प्राप्त गरेका मितिले सात दिन भित्र अनुगमन समिति खटाउनु पर्नेछ।
- (३) उपदफा (२) बमोजिम खटिएको अनुगमन समितिले पन्ध्र कार्य दिनभित्र स्थलगत निरीक्षण गरी स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्न अनुमति प्रदान गर्न उपयुक्त भए नभएको राय सहितको प्रतिवेदन अनुमति प्रदान गर्ने अधिकारी समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ।
- (४) उपदफा (३) बमोजिम अनुगमन समितिको प्रतिवेदनको आधार र यस निर्देशिकामा उल्लिखित अन्य मापदण्ड पुरा गरेका स्वास्थ्य संस्थालाई अनुमति प्रदान गर्ने

अधिकारीले कार्यपालिकाको निर्णयानुसार पाँच वर्षका लागि स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्न अनुमति दिन सक्नेछ।

(५) यस दफा बमोजिम स्वास्थ्य संस्थालाई स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्न अनुमति दिने नदिने सम्बन्धमा उपदफा (३) बमोजिम अनुगमन समितिको प्रतिवेदन प्राप्त भएको मितिले एक महिना भित्र निर्णय गरी सक्नु पर्नेछ र सोको जानकारी सम्बन्धित संस्थालाई दिनु पर्नेछ।

(६) यो निर्देशिका प्रारम्भ हुँदाका बखत संस्था दर्ता गर्ने निकायमा दर्ता भएको तर दफा ५ बमोजिम अनुमतिका लागि निवेदन नदिई सञ्चालन गरीरहेका स्वास्थ्य संस्थाले अनुसूची ६ मा उल्लेख भए बमोजिमको दस्तुरको अतिरिक्त पाँच गुणा बढी दस्तुर लिई एक पटकको लागि निर्देशिका बमोजिमको प्रकृया पुरा गरी सञ्चालन अनुमति दिन सकिनेछ।

(७) यो निर्देशिका प्रारम्भ हुँदाका बखत संस्था दर्ता गर्ने निकायमा दर्ता भई अनुमतिको लागि निवेदन दिएका स्वास्थ्य संस्थाले अनुसूची ६मा उल्लेख भए बमोजिमको दस्तुरको अतिरिक्त तीन गुणा बढी दस्तुर बुझएमा एक पटकको लागि निर्देशिका बमोजिमको प्रकृया पुरा गरी सञ्चालन अनुमति दिन सकिनेछ।

(ढ) उपदफा (२), (३) र (५) बमोजिम तोकिएको म्याद भित्र अनुमति प्रदान गर्ने अधिकारी वा अनुगमन समितिले कार्य सम्पन्न गरेमा अनुमतिका लागि निवेदन दिने स्वास्थ्य संस्थाले एक तह माथिल्लो अधिकारी समक्ष उजुर गर्न सक्नेछ। यसरी प्राप्त भएको उजुरी सम्बन्धमा सम्बन्धित माथिल्लो अधिकारीले उपदफा (२), (३) र (५) मा तोकिएको म्यादमा नबढ्ने गरी शीघ्र अनुगमनको व्यवस्था मिलाई सञ्चालन अनुमतिको व्यवस्था गरी दिन सक्नेछ।

६. थप सेवा विस्तार गर्न वा शाखा स्थापना गर्न अनुमति लिनु पर्ने : स्वास्थ्य संस्थाले आफुले सेवा सञ्चालन गर्न अनुमति पाएका सेवाको अतिरिक्त थप सेवा विस्तार गर्न वा शाखा स्थापना गरी सेवा सञ्चालन गर्न चाहेमा अनुमति प्रदान गर्ने निकायबाट यस निर्देशिका बमोजिमका प्रकृया पुरा गरी अनुमति प्राप्त गर्नु पर्नेछ।
७. पुनःअनुमति प्राप्त गर्न निवेदन दिनु पर्ने : (१) यो निर्देशिका प्रारम्भ हुँदाका बखत सञ्चालन स्वीकृति लिएका स्वास्थ्य संस्थाले यस निर्देशिका बमोजिम तोकिएको पूर्वाधार तथा मापदण्ड कार्यान्वयन प्रयोजनका लागि यो निर्देशिका प्रारम्भ भएपछि तोकिएको अवधिभित्र पूर्वाधार तयारी योजना (भवन प्रबलीकरण वा नयाँ निर्माण योजना) सहित सम्बन्धित अनुमति प्रदान गर्ने अधिकारी समक्ष निवेदन दिनु पर्नेछ।

- (२) उपदफा (१) बमोजिम निवेदन प्राप्त हुन आएमा अनुमति प्रदान गर्ने निकायले त्यस्ता स्वास्थ्य संस्थालाई यस निर्देशिका बमोजिम तोकेको पूर्वाधार पुरा गर्नका लागि तीन वर्ष र मापदण्ड कायम गर्नका लागि एक वर्षको समयावधि दिन सक्नेछ।
- (३) उपदफा (२) बमोजिम समयावधि थप भएका स्वास्थ्य संस्थाले प्रत्येक छ/छ महिनामा प्रगति प्रतिवेदन सम्बन्धित अनुमति प्रदान गर्ने अधिकारी समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ।
- (४) प्रबलिकरण हुने अस्पताल वा नयाँ निर्माण गर्न अनुमति लिई साविकको भवनबाट सेवा दिईरहेका स्वास्थ्य संस्थाले निर्माण अवधिभरका लागि भवनको कारण वा अस्पतालको औजार उपकरणले हुन सक्ने दुर्घटनाको लागि शैया क्षमता बराबरको संख्यामा प्रति व्यक्ति पचाँस हजार रुपैया बराबरको सामुहिक दुर्घटना बीमाको व्यवस्था गर्नु पर्नेछ।
- (५) यस दफा बमोजिमका प्रकृया पुरा गरेका स्वास्थ्य संस्थालाई दफा ५ बमोजिम स्वास्थ्य संस्था सञ्चालन गर्न अनुमति प्रदान गरीनेछ।
- (६) यस दफा बमोजिम अनुमतिका लागि निवेदन नदिने, निवेदन दिए पनि अनुमति नपाउने वा निर्धारित अबधि भित्र पूर्वाधार वा मापदण्ड कायम नगर्ने स्वास्थ्य

संस्थाको अनुमति त्यस्तो अनुमति दिने अधिकारीले रद्द गर्नेछ ।

८. अनुमति दस्तुर बुझाउनु पर्ने : स्वास्थ्य संस्थाको स्थापना, सेवा विस्तार वा स्तरोन्नति गर्न अनुमति प्राप्त भएमा सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थाले अनुसूची ६ मा उल्लेख भए बमोजिमको अनुमति दस्तुर अनुमति प्रदान गर्ने निकायलाई बुझाउनु पर्नेछ ।
९. नवीकरण गराउनु पर्ने : (१) यस निर्देशिका बमोजिम स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्न अनुमति प्राप्त स्वास्थ्य संस्थाले सेवा सञ्चालन अनुमतिको अवधि समपन्न हुने मिति भित्र अनुमति प्रदान गर्ने अधिकारी समक्ष नवीकरणका लागि निवेदन दिनु पर्नेछ । अनुमति प्रदान गर्ने निकायले अनुमतिको अवधि समपन्न भएको मितिले तीन महिना भित्र आवश्यक जाँचबुझ गरी नवीकरण गर्नु पर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम निवेदन प्राप्त भएमा अनुमति प्रदान गर्ने अधिकारीले अनुसूची ६ मा उल्लेख भए बमोजिमको दस्तुर लिई तीन वर्षका लागि स्वास्थ्य संस्थालाई सेवा सञ्चालन अनुमतिको नवीकरण गरी दिन सक्नेछ । तर यो निर्देशिका प्रारम्भ हुन अघि स्वास्थ्य संस्था सञ्चालन गर्ने अनुमति पाएका स्वास्थ्य संस्थाको हकमा त्यस्तो स्वास्थ्य संस्थाले यस निर्देशिका बमोजिम तोकिएको मापदण्ड तथा पूर्वाधार कायम नगरेसम्म तीन

बर्षमा नबढाई प्रत्येक एक बर्षका लागि अनुमति नवीकरण गरी दिन सक्नेछ।

(३) उपदफा (१) बमोजिमका अवधि भित्र मनासिब कारण परी निवेदन पेश गर्न नसकेको भनी कारण खुलाई थप तीन महिनाभित्र निवेदन पेश गरेमा दोब्बर नवीकरण दस्तुर लिई सम्बन्धित निकायले सेवा सञ्चालन अनुमति नवीकरण गरी दिन सक्नेछ।

(४) उपदफा (२) वा (३) बमोजिमको अवधिभित्र नवीकरणका लागि निवेदन पेश नगर्ने स्वास्थ्य संस्थाको सेवा सञ्चालन अनुमतिपत्र स्वतः खारेज हुनेछ र सोको जानकारी प्रादेशिक स्वास्थ्य संरचनामा समेत दिनु पर्नेछ।

(५) उपदफा (४) मा जुनसुकै कुरा उल्लेख गरीएको भए तापनि यो उपदफा प्रारम्भ हुँदाका बखतसम्म अनुमति नवीकरण नगरेका स्वास्थ्य संस्थाले तोकिएको समयभित्र अनुमतिका लागि निवेदन दिएमा अनुसूची ६ मा उल्लेख भए बमोजिमको दस्तुरको अतिरिक्त पाँच गुणा बढी नवीकरण दस्तुर लिई एक पटकको लागि निर्देशिका बमोजिमको प्रकृया पुरा गरी त्यस्तो अनुमति नवीकरण गरी दिन सकिनेछ।

१०. गुणस्तर तथा मापदण्ड अनुगमन सम्बन्धी व्यवस्था:(१) स्वास्थ्य संस्थाले आफूले प्रदान गरेका सेवाहरुको यस निर्देशिकामा उल्लिखित मापदण्ड बमोजिमको गुणस्तर भए नभएको सम्बन्धमा प्रत्येक बर्ष परीक्षण (स्व:मूल्याङ्कन) गराई सोको प्रतिवेदन आर्थिक वर्ष समपन्न भएको

मितिले तीन महिनाभित्र अनुमति प्रदान गर्ने अधिकारी समक्ष अनिवार्य रूपमा पेश गर्नु पर्नेछ।

- (२) उपदफा (१) बमोजिम तोकिएको अवधिभित्र प्रतिवेदन पेश गर्ने स्वास्थ्य संस्थालाई सो प्रतिवेदन पेश गर्न अनुमति प्रदान गर्ने अधिकारीले निर्देशन दिन सक्नेछ।
- (३) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि अनुमति प्रदान गर्ने निकाय, प्रादेशिक स्वास्थ्य संरचना र मन्त्रालयले आवश्यकता अनुसार जोखिम, भौगोलिक अवस्थिति, विरामीको चाप, शल्यक्रियाको संख्या, वित्तीय लगानीका आधारमा नमूना छनौट गरी स्वास्थ्य संस्थाले प्रदान गरेको सेवाको गुणस्तर तथा यस निर्देशिकाको मापदण्ड पुरा गरे नगरेको सम्बन्धमा निरीक्षण तथा अनुगमन गर्न वा गराउन सक्नेछ।
- (४) यस निर्देशिकामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएका भए तापनि प्रादेशिक स्वास्थ्य संरचना तथा मन्त्रालयले जुनसुकै निकायबाट सेवा सञ्चालन अनुमति प्राप्त गरेको अस्पताल वा स्वास्थ्य संस्था र अनुमति प्रदान गर्ने निकायको समेत अनुगमन गर्न सक्नेछ।
- (५) उपदफा (३) वा (४) बमोजिम नियमित वा आकस्मिक अनुगमन गर्दा तोकिएका गुणस्तर वा पूर्वाधार पुरा नगरी सेवा सञ्चालन गरेको पाईएमा त्यस्ता संस्थालाई तत्काल सुधारका लागि बढीमा तीन महिनाको म्याद दिई सुधारको मौका दिन सकिनेछ।

- (६) यस दफा बमोजिम निरीक्षण तथा अनुगमनका क्रममा दिएको निर्देशन पालना नगर्ने, यस निर्देशिका बमोजिमका गुणस्तर तथा पूर्वाधार मापदण्ड पुरा नगर्ने वा गुणस्तर परीक्षणको वार्षिक प्रतिवेदन पेश नगर्ने स्वास्थ्य संस्थालाई सम्बन्धित अनुमति प्रदान गर्ने निकायले त्यस्ता स्वास्थ्य संस्थाले प्रदान गरी आएको सेवा पूर्ण वा आंशिकरूपमा तत्काल बन्द गर्न आदेश दिन सक्नेछ।
- (७) उपदफा (६) बमोजिम स्वास्थ्य संस्थालाई कारबाही गर्नु पूर्व सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थालाई मनासिब माफिकको सफाई पेश गर्न मौका दिनु पर्नेछ।
- (८) यस निर्देशिकामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि अन्य प्रचलित कानून बमोजिम गरिने अनुगमनलाई यस व्यवस्थाले सीमित गर्ने छैन।
- (९) स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन सम्बन्धी अनुमति लिने प्रक्रिया प्रारम्भ नगरेका स्वास्थ्य संस्थामा कुनै पनि चिकित्सक, नर्स, वा स्वास्थ्यकर्मीले क्लिनिकल प्राक्टिस गर्न पाउने छैन। कुनै चिकित्सक, नर्स वा स्वास्थ्यकर्मीले त्यस्तो संस्थामा क्लिनिकल प्राक्टिस गरेमा निजलाई कारवाहीको लागि सम्बन्धित परिषद्मा लेखी पठाईने छ।

११. निवेदन दिन सक्ने : (१) दफा १० को उपदफा (७) बमोजिम दिएका आदेश वा अनुगमन समितिले यस निर्देशिका

बमोजिम पेश गरेको अनुगमन प्रतिवेदन उपर चित्त नबुझ्ने स्वास्थ्य संस्थाले त्यस्तो प्रतिवेदन पेश भएको मितिले १५ दिन भित्र चित्त नबुझ्नुको स्पष्ट आधार र कारण सहित पुनरावलोकनको लागि प्रादेशिक स्वास्थ्य संरचना समक्ष निवेदन दिन सक्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम प्राप्त भएको निवेदन उपर अनुमति प्रदान गर्ने निकायको राय समेत लिई प्रादेशिक स्वास्थ्य संरचनाले छानविन गरी यथाशिघ्र निर्णय गर्नेछ र सो सम्बन्धमा प्रादेशिक स्वास्थ्य संरचनाले गरेको निर्णय अन्तिम हुनेछ।

१२. स्वास्थ्य संस्था गाभिई सेवा सञ्चालन गर्न सक्ने : (१) स्वास्थ्य सेवालार्ई गुणस्तरीय, प्रभावकारी तथा सुविधायुक्त बनाउन सञ्चालनमा रहेका एक भन्दा बढी स्वास्थ्य संस्थाहरु एक आपसमा गाभिई सेवा सञ्चालन गर्न चाहेमा सेवा सञ्चालन गर्न अनुमति प्रदान गर्ने अधिकारी समक्ष त्यस्ता स्वास्थ्य संस्थाहरुले संयुक्त रूपमा निवेदन दिन सक्ने छन्।

(२) उपदफा (१) बमोजिम गाभिने निवेदन दिनु अघि त्यस्ता संस्थाको साधारण सभा वा सञ्चालकहरुको निर्णय अवश्यक पर्नेछ।

१३. अनुमति खारेजी तथा कारवाही सम्बन्धी ब्यवस्था: (१) यस निर्देशिकामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि अनुमति प्रदान गर्ने अधिकारीले स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन सम्बन्धी अनुमति लिन वा अनुमति नवीकरण गर्नको लागि

एक पटकको लागि निश्चित समय अवधि दिई सार्वजनिक सूचना प्रकाशन गर्न सक्नेछ।

- (२) उपदफा (१) बमोजिमको अवधिभित्र स्वास्थ्य संस्था सञ्चालन सम्बन्धी अनुमति नलिने स्वास्थ्य संस्थाको र दफा ९ को उपदफा (५) बमोजिमको अवधिभित्र अनुमति नवीकरण नगर्ने स्वास्थ्य संस्थाको अनुमति स्वतः खारेज हुनेछ।

परिच्छेद-३

स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन तथा गुणस्तर सम्बन्धी व्यवस्था

१४. स्वास्थ्य सेवा सञ्चालनः (१) यस निर्देशिका बमोजिम अनुमति नलिई कसैले पनि स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्नु हुदैन।
- (२) कसैले यस निर्देशिका बमोजिम अनुमति नलिई स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गरेको पाईएमा सो कार्य रोक्न तथा त्यस्तो स्वास्थ्य संस्था आवश्यक कानूनी कारवाहीको लागि सम्बन्धित जिल्ला प्रशासन कार्यालयमा लेखी पठाउनेछ र त्यस्ता संस्थाका सञ्चालक भविष्यमा स्वास्थ्य संस्था सञ्चालन अनुमति प्रदान नगर्ने गरी अभिलेख समेत राख्न सङ्घीय स्वास्थ्य मन्त्रालय तथा प्रादेशिक स्वास्थ्य संरचनामा लेखी पठाउनु पर्नेछ।
- (३) स्वास्थ्य संस्थाले आफ्नो उद्देश्य र क्षमता अनुसार अनुमति प्रदान गर्ने निकायबाट अनुमति लिई देहायका सेवाको

समुचित व्यवस्था गरी स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्न
सक्नेछः

- (क) आकस्मिक सेवा,
- (ख) बहिरङ्ग सेवा,
- (ग) अन्तरङ्ग सेवा,
- (घ) निदानात्मक सेवा (प्रयोगशाला, रेडियो ईमेजिङ
आदि),
- (ङ) शल्यक्रिया सेवा,
- (च) सघन उपचार सेवा,
- (छ) प्रबर्द्धनात्मक तथा प्रतिरोधात्मक सेवा,
- (ज) विशेषज्ञ सेवा,
- (झ) फार्मसी सेवा,
- (ञ) रक्त सञ्चार सेवा,
- (ट) फिजियोथेरापी सेवा,
- (ठ) शवगृह व्यवस्था,
- (ड) अस्पताल व्यवस्थापन,
- (ढ) वातावरण व्यवस्थापन,
- (ण) स्वास्थ्य संस्थाबाट निष्काशित फोहरमैला
व्यवस्थापन ।

१५. गुणस्तर सुनिश्चितता सम्बन्धी मापदण्डः (१) स्वास्थ्य
संस्थाले दफा ३ बमोजिमका स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्दा
देहायको गुणस्तरको सुनिश्चितता गर्नुका साथै देहायका
उल्लिखित मापदण्डहरूको समेत पालना गरेको हुनु पर्नेछ :

- (क) बहिरङ्ग विभागमा आउने बिरामीको चापका आधारमा बिरामी दर्ता, विशेषज्ञ परामर्श, निदानात्मक सेवाहरू र औषधी कक्षमा छिटो छरितो सेवा दिने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ।
- (ख) स्वास्थ्य संस्थामा नेपाल सरकारले निर्धारण गरेको मापदण्ड बमोजिम संक्रमण नियन्त्रण (Infection Prevention) को व्यवस्था हुनु पर्नेछ र सोको नियमित र प्रभावकारी अनुगमन गर्नु पर्नेछ।
- (ग) स्वास्थ्य संस्थाले विभिन्न ईकाईबाट प्रदान गर्ने स्वास्थ्य सेवाहरू स्तरीय रूपमा सञ्चालन गर्न कार्य सञ्चालन निर्देशिका (Standard Operating Manual) तयार गरी लागु गर्नु पर्नेछ।
- (घ) स्वास्थ्य संस्थाले बहिरङ्ग सेवा प्रदान गर्ने चिकित्सकहरू उपलब्ध हुने समय तालिका (दिन र बार खुल्ने गरी) सबैले देखने ठाउँमा राखिएको हुनु पर्नेछ।
- (ङ) स्वास्थ्य संस्थाले उपलब्ध गराउने भनिएको विशेषज्ञ सेवा सम्बन्धित विशेषज्ञ चिकित्सकबाट प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ।
- (च) बिरामीले आफूले सेवा लिन चाहेको चिकित्सकबाट सेवा लिन पाउने व्यवस्था सुनिश्चित गर्नु पर्नेछ।

- (छ) बिरामी वा बिरामीको रेखदेख गर्ने व्यक्तिलाई रोग र उपचार पद्धतिबारे स्पष्ट जानकारी दिने व्यवस्था हुनु पर्नेछ।
- (ज) अस्पताल परिसर तथा सेवा दिने कक्षहरू नियमित रूपमा सफा सुगध राखिएको हुनु पर्नेछ।
- (झ) सबैले देख्ने स्थानमा उजुरी पेटिका राखिएको हुनु पर्नेछ।
- (ञ) जनगुनासो व्यवस्थापनका लागि गुनासो सुन्ने अधिकारी तोकिएको जनगुनासो तथा पर्न आएका उजुरी समाधान गर्ने व्यवस्था मिलाएको हुनु पर्नेछ। साथै समाधान हुन नसक्ने भएमा सोका कारण सम्बन्धित व्यक्तिलाई जानकारी गराउनु पर्नेछ।
- (ट) बिरामीले संस्थाबाट सेवा प्राप्त गर्न लाग्ने शुल्क, प्रकृया तथा अवधि समेत खुलाएको बिरामी बडापत्र (Patient Charter) अस्पतालमा नेपाल सरकारले अनुसूची ७ को ढाँचामा तयार गरी सबैले देखिने गरी राख्नु पर्नेछ र सोही अनुरूप सेवाको सुनिश्चितता गर्नु पर्नेछ।
- (ठ) अस्पतालमा आउने बिरामीलाई आवश्यक पर्ने जानकारी गराउन सोधपुछ वा सहायता कक्षको व्यवस्था गरी सेवाग्राहीलाई आवश्यक जानकारी दिने व्यवस्था गरेको हुनु पर्नेछ।

- (ड) सेवा प्रदायक चिकित्सक तथा स्वास्थ्यकर्मीहरूको सुरक्षाका लागि विभिन्न सरुवा रोग विरुद्धका खोप तथा व्यक्तिगत सुरक्षा व्यवस्था गरेको हुनु पर्नेछ।
- (ढ) हरेक स्वास्थ्य संस्थामा कार्यरत कर्मचारीहरूको सेवा शर्त सम्बन्धी विनियम बनाएको हुनु पर्नेछ।
- (ण) स्वास्थ्य संस्थाले नेपाल सरकारबाट सञ्चालित सेवा वा कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा नेपाल सरकारले तोकेका प्रोटोकल/मापदण्ड/निर्देशिका अनिवार्य रूपमा पालना गरेको हुनु पर्नेछ।
- (त) अस्पतालले चौबीसै घण्टा चिकित्सक तथा दक्ष स्वास्थ्यकर्मीबाट आकस्मिक सेवा दिएको हुनु पर्नेछ।
- (थ) अस्पतालमा रहेको आकस्मिक शैया क्षमताको आधारमा चिकित्सक तथा अन्य स्वास्थ्यकर्मीको व्यवस्था गरेको हुनु पर्नेछ र सोको विवरण अनुसूची ८ बमोजिमको ढाँचामा सबैले देख्ने ठाँउमा राख्नु पर्नेछ।
- (द) आकस्मिक विभागबाट बिरामी भर्ना गर्ने, रिफर गर्ने, बिरामीको रेफरल प्रकृया र बिरामी सार्ने पद्धति स्पष्ट परिभाषित भएको हुनु पर्नेछ र सोको

व्यहोरा बमोजिमको ढाँचामा सबैले देखने ठाँउमा राख्नु पर्नेछ।

- (ध) अस्पतालमा उपचारका लागि आउने विपन्न, असहाय, बेवारिसे बिरामीका लागि कुल शैयाको दश प्रतिशत शैया छुट्याई निःशुल्क उपचार अनिवार्य रूपमा उपलब्ध गराउनु पर्नेछ।
- (न) खण्ड (ध) बमोजिम उपलब्ध गराएका उपचार सेवाको अभिलेख राखी सोको प्रतिवेदन सम्बन्धित नगरपालिकाको कार्यालयमा नियमित रूपमा पठाउनु पर्नेछ।
- (प) अस्पतालहरूमा जेष्ठ नागरीकहरूलाई विशेष किसिमका सुविधाका व्यवस्था हुन पर्ने र आवश्यक मात्रामा शैया छुट्याउनु पर्नेछ।
- (फ) स्वास्थ्य संस्था सञ्चालन गरिने भवन र अन्य पूर्वाधार भवन संहिता र सम्बन्धित क्षेत्र भवन निर्माण सम्बन्धी मापदण्ड अनुरूप हुनु पर्नेछ।
- (ब) अस्पतालले विपद् व्यवस्थापनको कार्ययोजना बनाएको हुनु पर्नेछ। सो कार्यका लागि सम्पर्क व्यक्ति तोक्यो सोको जानकारी सम्बन्धित नगरपालिकाको कार्यालय र जिल्ला समन्वय समितिमा दिनु पर्नेछ।
- (भ) अस्पतालले सूचना अधिकारी तोक्नु पर्नेछ।

परिच्छेद-४

अस्पताल सम्बन्धी मापदण्डहरू

१६. अस्पताल सम्बन्धी मापदण्डहरू: सङ्घीय स्वास्थ्य संस्था स्थापना, सञ्चालन तथा स्तरोन्नति मापदण्ड सम्बन्धी निर्देशिका, २०७० बमोजिम हुनेछ।

परिच्छेद-५

मानव संशाधन व्यवस्थापन

१७. जनशक्ति विकास योजना : अस्पतालको शैया क्षमताका आधारमा देहाय बमोजिमका न्युनतम जनशक्तिको व्यवस्था भएको हुनु पर्नेछ :

- (क) प्रति पच्चीस शैयाका लागि एक जना एम.डी.जी.पी. चिकित्सक हुनु पर्नेछ । तर एम.डी.जी.पी. चिकित्सक नपाईने अवस्थामा पच्चीस शैयाका अस्पतालमा प्रसुती तथा स्त्री रोग विशेषज्ञ र बाल रोग विशेषज्ञ।
- (ख) शल्यक्रिया प्रदान गर्ने कक्षमा प्रति शैया कम्तीमा एक जना शल्यचिकित्सक, एक जना एनेस्थेटिक्स, एक जना ईन्चार्ज, एक जना शल्यक्रिया सहायक र एक जना नर्स।
- (ग) जनरल कक्ष (General Ward) मा प्रति चार देखि छ शैयामा एक जना स्टाफ नर्सको व्यवस्था भएको।

- (घ) ईमर्जेन्सी तथा पोष्ट अपरेटिभ कक्ष (Post Operative Ward) मा प्रति दुई शैयामा एक जना नर्स ।
- (ङ) सघन उपचार कक्ष (आई.सी.यू., एन.आई.सी.यू. सी.सी.यू.आदि) मा प्रति शैयामा एक जना स्टाफ नर्सको व्यवस्था ।
- (च) प्रसुती कक्षका लेवर बेडमा प्रति बेड दुई एस.बी.ए.(skill Birth Attendants) तालिम प्राप्त नर्स वा मीडवाइफ्रीको व्यवस्था ।
- (छ) अस्पतालमा कम्तीमा एक जना मेडिकल रेकर्डर ।
- (ज) अस्पतालमा चौबिसै घण्टा सेवा उपलब्ध गराउने गरी फर्मासिष्ट लगायत आवश्यक संख्यामा जनशक्तिको व्यवस्था ।
- (झ) अस्पतालमा कम्तीमा दुई तिहाइ पूर्णकालीन स्वास्थ्यकर्मी ।
- (ञ) सरकारी स्वास्थ्यकर्मीहरूबाट सेवा लिनु पर्ने अवस्थामा सम्बन्धित निकायको स्वीकृति पत्र ।
- (ट) हरेक स्वास्थ्यकर्मीले सम्बन्धित व्यवसायिक काउन्सिलबाट दर्ता नम्बर लिएको ।
- (ठ) विदेशी स्वास्थ्यकर्मी वा स्वयम् सेवकले मन्त्रालयको सिफारिसमा सम्बन्धित काउन्सिलबाट स्वीकृति लिएको ।

१८. जनशक्ति सम्बन्धी विस्तृत विवरणः जनशक्ति सम्बन्धी विस्तृत व्यवस्था सम्बन्धमा सङ्घीय सरकारद्वारा जारी स्वास्थ्य संस्था स्थापना, सञ्चालन तथा स्तरोन्नति मापदण्ड सम्बन्धी निर्देशिका, २०७० बमोजिम हुनेछ।

परिच्छेद-६

औजार तथा उपकरणहरू

१९. औजार तथा उपकरण सम्बन्धी मापदण्ड सङ्घीय सरकारबाट जारी स्वास्थ्य संस्था स्थापना, सञ्चालन तथा स्तरोन्नति मापदण्ड सम्बन्धी निर्देशिका, २०७० बमोजिम हुनेछ।

परिच्छेद-७

सेवा सम्बन्धी व्यवस्था

२०. विशेषज्ञ सेवा प्रदान गर्ने अस्पतालका पूर्वाधार तथा मापदण्डहरूः विशेषज्ञ सेवा प्रदान गर्ने अस्पतालको पूर्वाधार तथा मापदण्डहरू सम्बन्धी मापदण्ड सङ्घीय सरकारको स्वास्थ्य संस्था स्थापना, सञ्चालन तथा स्तरोन्नति मापदण्ड सम्बन्धी निर्देशिका, २०७० बमोजिम हुनेछ।

२१. स्वास्थ्य क्लिनिक/पोली क्लिनिक सम्बन्धी मापदण्ड तथा पूर्वाधारहरूः (१) स्वास्थ्य क्लिनिक/पोली क्लिनिकमा स्वास्थ्य जाँच गर्न चिकित्सक कुनै पनि मान्यता प्राप्त

शिक्षण संस्थाबाट कम्तीमा पनि MBBS वा सो सरहको चिकित्सा सम्बन्धी उपाधि प्राप्त गरी सम्बन्धित काउन्सिलमा दर्ता भएको हुनु पर्नेछ।

- (२) परामर्श सेवा दिने व्यक्ति स्वास्थ्य विज्ञानमा प्रमाणपत्र तह उत्तीर्ण गरी परामर्श सेवातालिम प्राप्त हुनु पर्नेछ।
- (३) पोली क्लिनिकमा रेडियोलोजी इमेजिङ्ग सेवा, प्रयोगशाला तथा औषधी उपचार सेवा सञ्चालन गर्नु परेमा छुट्टाछुट्टै सेवा सम्बन्धी निर्धारित पूर्वाधार पुरा गर्नु पर्नेछ।
- (४) स्वास्थ्य क्लिनिक/पोली क्लिनिकमा स्वास्थ्य सेवा सञ्चालनका लागि देहाय बमोजिमका आवश्यक न्यूनतम भौतिक सुविधाहरु हुनु पर्नेछ :

(क) बिरामीको जाँच गर्न Ventilated वा AC कोठा सेवा अनुसारको छुट्टा छुट्टै (कम्तीमा १४ वर्ग मिटरका)..१

(ख) बिरामी बस्ने ठाँउ (कुर्ने ठाउँ).....१

(ग) बिरामी जाँच्ने टेबुल..... १

(घ) चिकित्सकका लागि टेबुल.....१

(ङ) चिकित्सकका लागि कुर्सी..... १

(च) बिरामी बस्ने टुल..... १

(छ) शौचालयको व्यवस्था (अपाङ्ग मैत्री सहित)..... २

(ज) टेलिफोन, इन्टरनेट र web page

- (झ) स्वास्थ्य शिक्षा सम्बन्धी सूचनामूलक पोस्टर तथा अन्य सामग्री
- (ञ) स्वच्छ पानीको आपूर्ति
- (ट) निरन्तर विधुत आपूर्ति
- (५) सेवा र विषय अनुसारका आवश्यक औजार तथा उपकरणहरूको व्यवस्था गर्नु पर्नेछ।
- (६) बिरामीको सम्पूर्ण विवरण राख्नको लागि कम्प्युटर वा रजिष्टर प्रयोग गर्नु पर्नेछ।
- (७) क्लिनिकमा प्रयोग हुने सम्पूर्ण औजारहरूको अनिवार्य निर्मलीकरणको व्यवस्था गर्नु पर्नेछ।
- (८) क्लिनिकमा काम गर्ने सम्पूर्ण कर्मचारीको योग्यताको प्रमाण पत्रको प्रमाणित प्रतिलिपी साथैप्राविधिक कर्मचारीहरूको सम्बन्धित परिषद्मा दर्ता भएको प्रमाण पत्रको प्रमाणित प्रतिलिपी राख्नु पर्नेछ।
- (९) सेवा शुल्क र आयकर प्रमाण पत्र सबैले देख्ने ठाउँमा राख्नु पर्नेछ।
- (१०) नगरपालिकाबाट तोकिएको एकीकृत स्वास्थ्य सूचना व्यवस्थापन प्रणालीको ढाँचा अनुसार नियमित रूपमा मासिक प्रतिवेदन नगरपालिकाको कार्यालयमा पठाउनु पर्नेछ।
२२. रेडियोलोजी वा डाइग्नोस्टिक एण्ड इमेजिङ्ग सेवा सञ्चालनका लागि आवश्यक पूर्वाधार तथा शर्तहरू:

- (१) यस निर्देशिकाको प्रयोजनको लागि रेडियोलोजी वा डाइग्नोस्टिक सेवा अन्तर्गत देहायका प्रविधिहरू समावेश गरीएको छ :
- X-ray (300mA सम्म)
 - Ultrasonogram (USG)
- (२) उपदफा (१) मा उल्लेख गरिएको बाहेकका थप प्रविधिको लागि माग भएमा नगरपालिकाको सिफारिसमा प्रादेशिक स्वास्थ्य संरचनाले स्वीकृती दिनेछ।
- (३) रेडियोलोजी डाइग्नोस्टिक तथा ईमेजिङ्ग सेवाबाट पर्ने विकिरणका दूष्प्रभावलाई कम गर्नका लागि उक्त सेवा सञ्चालन गर्न अनुमति दिदा वा सिफारिस गर्दा निम्न मापदण्डलाई आधार मानिनेछ :
- (क) एक्सरेका लागि :
- (१) एउटा एक्सरे मेसिनका लागि कम्तीमा २२५ स्क्वायर फिटका कोठा हुनु पर्ने।
- (२) एक्सरे गर्ने कोठाका Wall Thickness (क) ९ ईन्च (With Plaster of Paris (ख) ६ ईन्च with 20 mm lead barrier वा (ग) २.० एम एम Lead thikness हुनु पर्ने। साथै झयाल, ढोका तथा भित्ताबाट हुने विकिरणका चुहावट हुन नसक्ने गरी आवश्यक व्यवस्था भएको हुनु पर्ने।

- (३) x-ray सेवा प्रदान गर्ने व्यक्तिका लागि एक्सरे कोठा भित्र ०.५ mm को एप्रोन तथा radiation protective measures को व्यवस्था हुनु पर्ने।
- (४) Radiology मा कार्यरत कर्मचारीहरूका लागि Radiation dose monitor उपलब्ध हुनु पर्दछ र समय समयमा Radiation Survey Monitoring गर्नु पर्ने।
- (५) Eye, Gonadal, Thyroid Gland आदिका Protection को लागि Lead glass/gloves/leas apron को व्यवस्था हुनु पर्ने।
- (६) X-ray एक्सपोज गर्ने कोठा डार्करूम र प्रतिक्षा गर्ने कक्ष छुट्टा छुट्टै हुनु पर्ने।
- (७) Radiology विभागमा जनसाधारणले देखने ठाउँमा X-ray विकिरणले स्वास्थ्यमा खराब असर पर्न सक्छ भन्ने बारे सूचना गर्ने । साथै सूचनामा गर्भवती महिला तथा बालबालिलाई अनावश्यक विकिरणबाट बच्न अनुरोध गर्ने ।
- (ख) रेडियोलोजी सेवाका लागि आवश्यक जनशक्ति तथा योग्यता: रेडियोलोजी सेवाका लागि आवश्यक जनशक्ति तथा योग्यता देहाय बमोजिम हुनु पर्नेछ :
- (१) रेडियोलोजिष्ट : मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट चिकित्सा शास्त्रमा स्नातक तह उत्तीर्ण गरी रेडियोलोजी विषयमा एम डी, डी एम आर डी , एफ आर सी आर वा सो सरह कोर्ष उत्तीर्ण गरेको हुनु पर्नेछ।

- (२) रेडियोलोजी एण्ड ईमेजिङ्गका रिपोर्टिङ्ग रेडियोलोजिष्टहरुले मात्र गर्न पाउनको साथै Radioillogical Interventional Procedure हरू पनि यथासम्भव रेडियोलोजिष्टले गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।
- (३) रेडियोलोजी सेवाका लागि आवश्यक जनशक्ति वा योग्यता निम्न बमोजिम हुनु पर्नेछ :
- (क) Medical Physicist : Medical Physics विषयमा Bsc वा Msc उत्तीर्ण गरेको ।
- (ख) बायोमेडिकल ईन्जिनियर : बायोमेडिकल ईन्जिनियरिङ्ग विषयमा मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट स्नातक तह उत्तीर्ण गरेको हुनु पर्नेछ ।
- (ग) सिनियर रेडियोग्राफिक टेक्नोलोजिष्ट : सम्बन्धित विषयमा Mssc. Radiography गरी कम्तीमा स्नातक तहमा ३ वर्ष काम गरेका हुनु पर्छ ।
- (घ) रेडियोग्राफीक अधिकृत (रेडियोग्राफिक टेक्नोलोजिष्ट): चिकित्सा शास्त्र अध्ययन संस्थान वा नेपाल सरकारबाट मान्यता प्राप्त अन्य संस्थानमा रेडियोग्राफीक विषयमा (Bsc. MIT, Bsc. RT) स्नातक तह उत्तीर्ण गरेको हुनु पर्ने । साथै NHPC (Nepal Health Professional Council) मा दर्ता हुनु पर्ने ।
- (ङ) रेडियोग्राफर : चिकित्सा शास्त्र अध्ययन संस्थानबाट वा नेपाल सरकारबाट मान्यता प्राप्त अन्य संस्थाबाट

रेडियोग्राफी बिषयमा प्रमाण पत्र तह उत्तीर्ण गरेको हुनु पर्ने।

- (ग) Radiation Measurement and Protection सम्बन्धी व्यवस्था : Radiation Protection व्यवस्थित गर्न र X-ray Unit हरुको गुणस्तर नाप गर्नलाई चाहिने आवश्यक उपकरण खरीद गरी स्वास्थ्य मन्त्रालयले तोकेका निकायमा राख्ने र अनुगमन तथा निरीक्षणमा प्रयोग गर्ने र गुणस्तर, Dose Monior गर्ने। विश्व स्वास्थ्य संगठनका मापदण्ड अनुसार कुनै काम गर्ने व्यक्तिमा radiation का dose 20 Milisievert per year (WHO) को सन् २००२ को मापदण्ड अनुसार देखिएमा उपयुक्त क्षतिपूर्तिका व्यवस्था सम्बन्धित संस्थाले मिलाउनु पर्नेछ।
- (घ) Ultrasonogram (USG) : Ultrasonogram (USG) को प्रयोग सम्बन्धमा रेडियोलोजिष्टहरु बाहेक आफ्नो क्षेत्रमा मात्र प्रयोगमा ल्याउने गरी मान्यता प्राप्त संस्थाबाट कम्तीमा ३ महिनाको तालिम प्राप्त गरेको स्त्री तथा प्रसूति रोग सम्बन्धी विशेषज्ञहरुले गर्न पाउने छन्। सेवा सञ्चालन गर्न आवश्यक पर्ने निम्न बमोजिमका उपकरणहरुको व्यवस्था हुनु पर्नेछ :
- (१) इमर्जेन्सी सेवामा चाहिने औषधी लगायत औजार उपकरणहरुको व्यवस्था हुनु पर्ने।
 - (२) स्टेचर, ह्वील चियरको व्यवस्था हुनु पर्ने।
 - (३) शौचालयको राम्रो व्यवस्था हुन पर्ने।

- (४) रेकर्डिङ्ग तथा रिपोर्टिङ्गका लागि छुट्टै कोठाको व्यवस्था हुनु पर्ने।
- (५) वैकल्पिक विद्युतका लागि जेनेरेटरको व्यवस्था हुनु पर्ने।
- (६) बिरामीका लागि र बिरामी कुरुवा बस्नको लागि कोठा लगायत बेञ्च व्यवस्था हुनु पर्ने।
- (७) स्टोर, रिपोर्ट डिस्ट्रीब्यूसनका लागि छुट्टाछुट्टै कोठाको व्यवस्था हुनु पर्ने।
- (९) Medical Equipment repair & maintenance गर्दा वायोमेडिकल इन्जिनियर वा रेडियोलोजिकल उपकरण सम्बन्धी विशेष तालिम प्राप्त व्यक्ति हुनु पर्ने।
- (१०) विकिरण क्षेत्रमा काम गर्नेलाई अनिवार्य रूपमा रेडिएसन भत्ताको व्यवस्था हुनु पर्ने।
- (ड) रेडियोलोजी सेवाको लागि न्यूनतम उपकरण तथा जनशक्ति पूर्वाधारहरु :

सि.नं.	विवरण	क्लिनिक	२५ शैया
१	एक्सरे मेशिन	१०० एम ए-१	३००एम ए-१
२	एक्सरे मेशिन पोर्टेबल मोवाइल	स्वेच्छिक	१००एम ए-१

३	अल्ट्रासाउण्ड मेशिन	स्वेच्छिक	स्वेच्छिक
४	जनशक्ती रेडियोलोजिष्ट	आंशिक समय	आंशिक समय
	सिनियर रेडियोग्राफिक टेक्नोलोजिष्ट		
	रेडियोग्राफि अधिकृत	१	१
	रेडियोग्राफर	दुई	दुई
	रेडियोग्राफि अधिकृत	एक	एक

(च) स्वास्थ्य मन्त्रालयको स्वीकृति विना Radiology सम्बन्धी मेशिन नेपालमा पैठारी गर्न पाइने छैन।

२३. प्रयोगशाला सेवा:(१) प्रयोगशाला सेवा सञ्चालनका लागि प्रयोगशालाहरुको स्तर, विभाजन र जनशक्ति देहाय बमोजिम हुनु पर्नेछ :

(क) जनरल प्याथोलोजी:

योग्यता: मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट एम. वि. वि. एस. वा सो सरह उत्तीर्ण गरी MD Path. MRC Path, DCP वा सो सरह उत्तीर्ण गरेको हुनु पर्नेछ।

(ख) माईक्रोबायोलोजी:

योग्यता: मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट MD Hameatology उपाधि प्राप्त।

- (ग) हेमाटोलोजी :
योग्यता: मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट :MD
Biochemistry उपाधी प्राप्त।
- (घ) MD Biochemistry :
योग्यता: मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट MD
Biochemistry उपाधि प्राप्त।
- (ङ) मेडिकल टेक्नोलोजिष्ट: मान्यता प्राप्त शिक्षण
संस्थाबाट मेडिकल ल्याव टेक्नोलोजी विषयमा स्नातक
BMLT उपाधी प्राप्त।
गर्न पाउने परिक्षणहरू: Histopathology, Cytopathology
& Bone Marrow Study बाहेकका सबै परीक्षणहरू।
- (च) विशेषज्ञ मेडिकल टेक्नोलोजिष्ट: मान्यता प्राप्त शिक्षण
संस्थाबाट मेडिकल ल्याव टेक्नोलोजी विषयमा स्नातकोत्तर
उपाधि MMLT प्राप्त। MMLT/M.Sc.Microbiology,
MMLT/Sc.Haematology,MMLT/, MMLT M.Sc.Bio
chemistry /M.Sc. Cytology गरेकाहरूले जुन विषयमा
आफुले उपाधी प्राप्त गरेकाछन् सोही विषयमा मात्र
प्रयोगशाला सञ्चालन गरी विशेषज्ञ सेवा प्रदान गर्न
पाउने छन्।
- (छ) ल्याव टेक्नीशियन: मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट
सम्बन्धित विषयमा प्रमाण पत्र तह वा सो सरह
उत्तीर्ण।

गर्न पाउने परीक्षणहरू: २५ शैया सम्मका सरकारी अस्पताल स्तरमा प्रदान गरिने प्रयोगशाला सम्बन्धी परीक्षणहरू।

(ज) ल्याव असिष्टेण्ट: मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट कम्तीमा एक बर्ष वा १५ महिनाको ल्या.अ. तालिम पुरा गरी प्रमाण पत्र प्राप्त गरेको।

गर्न पाउने परीक्षणहरू: २५ शैया सम्मका सरकारीअस्पताल स्तरमा प्रदान गरिने प्रयोगशाला सम्बन्धी आधारभूत परीक्षणहरू।

नोट: माथि उल्लेखित जनशक्तिहरूले योग्यता हासिल गरेको विषयको पाठ्यक्रममा उल्लेखित सम्बन्धित परीक्षण गर्न पाउने छन्।

(२) उपदफा (१) मा उल्लेखित जनशक्तिले आफुले प्राप्त गरेका प्रमाण पत्रका आधारमा व्यवसाय गर्न नेपाल सरकारले तोकेका परिषद्मा दर्ता हुनु पर्नेछ।

२४. प्रयोगशाला सञ्चालन सम्बन्धी न्यूनतम मापदण्ड: देहायमा उल्लेख भए बमोजिम सरकारी स्तरमा सञ्चालित प्रयोगशालाहरूको स्तर अनुसारको मापदण्ड निजी क्षेत्रमा सञ्चालित प्रयोगशालाहरूको न्यूनतम मापदण्ड हुनेछ :

(क) प्रयोगशालामा कार्यरत जनशक्ति अनुसार देहायमा लेखिए बमोजिमका परीक्षणहरू मात्र गर्न पाईनेछ।

(ख) आकस्मिक सेवा प्रदान गर्ने हरेक अस्पतालमा शैया अनुसारका आवश्यक पर्ने आकस्मिक परीक्षणहरू गर्नु

पर्नेछ। आई. सी. यु. सेवा प्रदान गर्ने अस्पतालहरूमा
Blood gas Analyzer हुनु पर्नेछ।

- (ग) राष्ट्रिय जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला वा अन्य सम्बद्ध निकायबाट सञ्चालन हुने गुणस्तर नियन्त्रक सम्बन्धी कार्यक्रममा अनिवार्य रूपमा भाग लिनु पर्नेछ।
- (घ) राष्ट्रिय जन स्वास्थ्य प्रयोगशालाबाट पठाईने गुणस्तर सम्बन्धी परीक्षण निर्देशन बमोजिम अनिवार्य रूपमा गर्नु पर्नेछ।
- (ङ) प्रत्येक कोठामा पर्याप्त प्रकाश र भेन्टीलेशनको व्यवस्था हुनु पर्नेछ।
- (च) बिजुली र पानीको राम्रो व्यवस्था हुनु पर्नेछ।
- (छ) प्रयोगशालाले फोहर व्यवस्थापन नेपाल सरकारले तोकेको मापदण्ड अनुसार गरेको हुनु पर्नेछ।
- (ज) प्रयोगशालामा रगत तान्ने कोठा, सफा गर्ने कोठा, आकस्मिक कोठा, नमुना परिक्षण गर्ने कोठा र शौचालयको अनिवार्य व्यवस्था हुनु पर्नेछ।
- (झ) प्रयोगशालामा आवश्यक पर्ने टेबुल, कुर्सी लगायतका आवश्यक फर्निचरहरू पर्याप्त मात्रामा हुनु पर्नेछ।
- (ञ) प्रयोगशालामा विशेषज्ञ सेवा प्रदान गर्दा आफुले जुन उपाधी प्राप्त गरेकोछ सोही अनुसार मात्र सेवा सञ्चालन गर्न पाउनेछ।

(ट) प्रयोगशालाको रिपोर्ट प्रमाणित गर्नेको नाम, शैक्षिक योग्यता एवम् परिषदको दर्ता नम्बर उल्लेखित स्ट्याम्प वा प्रिन्टको प्रयोग उल्लेख गरेको हुनु पर्नेछ।

परिच्छेद-८

आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सा सम्बन्धी स्वास्थ्य संस्थाहरूको

मापदण्ड

२५. आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सा सम्बन्धी स्वास्थ्य संस्थाहरूका मापदण्ड :

(१) आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सा प्रणाली अन्तर्गत निजी स्तरमा स्वास्थ्य संस्थाका स्थापना, सञ्चालन तथा स्तरोन्नति गर्दा देहायका मापदण्डहरूका पालना गर्नु पर्नेछ :

(क) आयुर्वेद स्वास्थ्य सेवा :

(१) आयुर्वेद चिकित्सा प्रणाली अन्तर्गत स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्दा वा चिकित्सा व्यवसाय गर्दा सम्बन्धित विषयमा मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट स्नातक वा स्नातकोत्तर उपाधि हासिल गरी नेपाल आयुर्वेद चिकित्सा परिषद्मा दर्ता भएको हुनु पर्नेछ। नेपाल सरकारको वहालवाला कर्मचारी भएमा नेपाल सरकारका पूर्व स्वीकृति लिनु पर्नेछ।

(२) पञ्चकर्म सेवा केन्द्रमा सम्बन्धित विषयमा कम्तिमा बि.ए.एम.एस वा सो सरह उपाधि प्राप्त व्यक्तिबाट वमन, विरेचन, शिरोविरेचन, आस्थापन, अनवासन वस्ति र

- रक्तमोक्षण प्रयोग गर्नु पर्ने र उत्तरवस्तिका लागि सम्बन्धित विशेषज्ञबाट गर्नु पर्नेछ।
- (३) आयुर्वेद अस्पतालमा काम गर्ने कर्मचारीलाई संक्रमण सुरक्षा सम्बन्धी आवश्यक तालिम दिनु पर्नेछ।
- (४) आयुर्वेद अस्पतालल जनशक्ति, भौतिक पूर्वाधार, औजार-उपकरण र सेवाका गुणस्तरीयतामा मात्र संस्था विस्तार गर्न स्वीकृतिका लागि माग गर्न र उपयुक्त ठहर भएमा शाखा विस्तारका स्वीकृति दिन सकिनेछ।
- (५) बिरामीका उपचारका सिलसिलामा आवश्यकता अनुसार विशेषज्ञ चिकित्सक समक्ष वा उपयुक्त स्थानमा प्रेषण (रेफर) गर्नु पर्नेछ।
- (६) रोग निदानार्थ आवश्यक पर्ने ई.सि.जी., इ.इ.जी, प्याथोलोजी, रेडियोलोजी तथा अन्य आवश्यक सेवाहरु सञ्चालन गर्नु परेमा सम्बन्धित बिषयका जनशक्ति र सो सम्बन्धी भौतिक पूर्वाधार, औजार उपकरण नीति नियमका पालना गर्नु पर्नेछ।
- (७) इन्ट्रिग्रेटेड क्लिनिक, नर्सिङ्ग होम वा अस्पताल भनी स्वीकृतिका लागि माग भएमा कुन कुन बिषय र सेवा दिने उद्देश्य राखिएको हो ? सो प्रष्ट उल्लेख गरी सोही बमोजिमका जनशक्ति, औजार उपकरण र भौतिक पूर्वाधार व्यवस्था गर्नु पर्नेछ।
- (८) आयुर्वेद चिकित्सा विधामा स्वास्थ्य रक्षा, रोग निवारण, औषधी द्रव्य काष्ठौषधि, ओषधीका प्रयोग गरिने

चिकित्सा सेवा, विना औषधी दिईने सेवा र आयुर्वेद स्वास्थ्य सेवामा उल्लेखित पूर्वकम अन्तर्गतका निराग्नी स्वेद (जल, वायु, सूर्यकिरण, पार्थिव तत्वको प्रयोग), अग्नि स्वेदन, अभ्याङ्ग (Massage), सत्वावजय चिकित्सा (योगाभ्यास, ध्यान आदि) का माध्यमबाट रोगको रोकथाम वा दीर्घजीवनका लागि सञ्चालन गरिने संस्थाहरूले आयुर्वेद स्वास्थ्यकर्मीहरू, भौतिक पूर्वाधार, आवश्यक औजार उपकरण र तोकिएका मापदण्ड पुरा गरी जुन सुकै नाममा सञ्चालन भए तापनि आधार ग्रन्थ सहित अनुमति प्रदान गर्ने निकायबाट अनुमति लिएर मात्र सञ्चालन गर्न पाइनेछ।

(ख) आयुर्वेद चिकित्सा अन्तरगत रहने सेवाहरू:

चिकित्सा सेवा :

१. रोग उपचार (आतुर विकार प्रशमन)

(क) युक्ति व्यापाश्रय चिकित्सा

(ख) संशमन (औषधि चिकित्सा)

(ग) संशोधन (वमनादि पञ्चकम शोधन चिकित्सा)

(घ) दैव व्यापाश्रय

(ङ) सत्वावजय

(च) शस्त्र-प्रणिधान

(छ) योगाभ्यास

२. स्वास्थ्य प्रवर्द्धनात्मक, स्वास्थ्य रक्षा तथा प्रतिरोधात्मक
स्वास्थ्य सेवा

(क) प्रकृति विनिश्चय र परामर्श

(ख) स्वस्थवृत्त पालन - ऋतुचर्या, दिनचर्या, रात्रिचर्या,
पथ्यापथ्य, आहार विहार

(ग) रसायन

(घ) वाजीकरण

(ङ) पञ्चकम

(च) योगाभ्यास

(ग) आयुर्वेद अस्पताल तथा नर्सिङ्ग होम सम्बन्धी मापदण्ड तथा
पूर्वाधार: आयुर्वेद अस्पताल तथा नर्सिङ्ग होम सम्बन्धी मापदण्ड
र पूर्वाधार सङ्घीय सरकारद्वारा जारी स्वास्थ्य संस्था स्थापना,
सञ्चालन तथा स्तरोन्नति मापदण्ड सम्बन्धी निर्देशिका, २०७०
बमोजिम हुनेछ

(घ) आयुर्वेद पूर्वकम पञ्चकम सेवा केन्द्र सम्बन्धी मापदण्ड तथा
पूर्वाधारहरू : आयुर्वेद अस्पताल तथा नर्सिङ्ग होम सम्बन्धी
मापदण्ड र पूर्वाधार सङ्घीय सरकारद्वारा जारी स्वास्थ्य संस्था
स्थापना, सञ्चालन तथा स्तरोन्नति मापदण्ड सम्बन्धी निर्देशिका,
२०७० बमोजिम हुनेछ।

(ङ) होमियोप्याथिक चिकित्सा सेवा स्थापना तथा सञ्चालन मापदण्ड
: होमियोप्याथिक चिकित्सा सेवा स्थापना तथा सञ्चालन
सम्बन्धी मापदण्ड सङ्घीय सरकारद्वारा जारी स्वास्थ्य संस्था

स्थापना, सञ्चालन तथा स्तरोन्नति मापदण्ड सम्बन्धी निर्देशिका, २०७० बमोजिम हुनेछ।

- (च) होमियोप्याथिक इमर्जेन्सी सेवा: होमियोप्याथिक इमर्जेन्सी सेवा सम्बन्धी अन्य मापदण्ड स्वास्थ्य संस्था स्थापना, सञ्चालन तथा स्तरोन्नति मापदण्ड सम्बन्धी निर्देशिका, २०७० बमोजिम हुनेछ।
- (छ) निजी स्तरका होमियोप्याथिक अस्पतालका पूर्वाधार : निजी स्तरका होमियोप्याथिक अस्पतालका पूर्वाधार सङ्घीय सरकारद्वारा जारी स्वास्थ्य संस्था स्थापना, सञ्चालन तथा स्तरोन्नति मापदण्ड सम्बन्धी निर्देशिका, २०७० बमोजिम हुनेछ।
- (ज) एक्यूप्रेसर : एक्यूप्रेसर सम्बन्धी अन्य व्यवस्था स्वास्थ्य संस्था स्थापना, सञ्चालन तथा स्तरोन्नति मापदण्ड सम्बन्धी निर्देशिका, २०७० बमोजिम हुनेछ।
- (झ) एक्यूपञ्चर सेवा अस्पतालका पूर्वाधार र मापदण्डहरू: सङ्घीय सरकारद्वारा जारी स्वास्थ्य संस्था स्थापना, सञ्चालन तथा स्तरोन्नति मापदण्ड सम्बन्धी निर्देशिका, २०७० बमोजिम हुनेछ।
- (ञ) प्राकृतिक चिकित्सा अस्पतालका पूर्वाधारहरू: सङ्घीय सरकारद्वारा जारी स्वास्थ्य संस्था स्थापना, सञ्चालन तथा स्तरोन्नति मापदण्ड सम्बन्धी निर्देशिका, २०७० बमोजिम हुनेछ।

परिच्छेद-९

अभिलेख तथा प्रतिवेदन सम्बन्धी व्यवस्था

२६. अभिलेख तथा प्रतिवेदन: (१) प्रत्येक स्वास्थ्य संस्थाले प्रदान गरेका सेवाहरू नगरपालिका कार्यालयबाट प्राप्त एकीकृत स्वास्थ्य व्यवस्थापन सूचना प्रणाली अनुसार अभिलेख राख्नु पर्नेछ। तोकिएको समयमा आफुले प्रदान गरेको सेवाको प्रतिवेदन नगरपालिकाको कार्यालयबाट प्राप्त एकीकृत स्वास्थ्य सूचना व्यवस्थापन प्रणालीको ढाँचामा सम्बन्धित नगर कार्यपालिकाको कार्यालयमा अनिवार्य रूपमा पेश गर्नु पर्नेछ। यसरी ताकिए बमोजिमको अभिलेख नराख्ने र प्रतिवेदन पेश नगर्ने स्वास्थ्य संस्थालाई सम्बन्धित नगरपालिकाले सचेत गराउनुका साथै अनुमति खारेज गर्न समेत सक्नेछ।
- (२) सूचना व्यवस्थापन गर्ने कर्मचारीलाई सम्बन्धित कार्यपालिकाको कार्यालयबाट एकीकृत स्वास्थ्य सूचना व्यवस्थापन प्रणाली सम्बन्धी तालिम लिने व्यवस्था गराउनु पर्नेछ।
- (३) स्वास्थ्य संस्थाले सेवा प्रदान गरेका विरामीहरूको रोगको विवरण ICD 10 अनुसार coding गरी प्रतिवेदन गर्नु पर्नेछ।
- (४) स्वास्थ्य संस्थाले आफ्नो संस्थामा भएको जन्म तथा मृत्युको घटना विवरण प्रचलित कानून बमोजिम तोकिएको ढाँचामा स्थानीय पञ्जिकाधिकारीलाई मासिक रूपमा दिनु पर्नेछ।

(५) स्वास्थ्य संस्थाले आफ्नो संस्थामा नेपाल सरकारले तोकेको notifiable diseases का विरामी पत्ता लागेको वा शङ्का लागेको खण्डमा वा कुनै रोगको महामारीको शङ्का लागेमा तुरुन्तै सम्बन्धित नगरपालिकाको कार्यालयमा सूचना गर्नु पर्नेछ।

परिच्छेद-१०

सञ्चालन अनुमति नवीकरण हुन नसक्ने अवस्था र खारेजी सम्बन्धी व्यवस्था

२७. सञ्चालन अनुमति नवीकरण नहुने: (१) यस निर्देशिकामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि देहायका अवस्थामा स्वास्थ्य संस्थाका सेवा सञ्चालन अनुमतिको नवीकरण गरीने छैन :
- (क) नियमित वा आकस्मिक अनुगमन गर्दा तोकिएका गुणस्तर वा पूर्वाधार पुरा नगरी स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गरेको पाईएमा,
 - (ख) प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण मा उल्लिखित शर्तहरू पालना नगरेको पाईएमा,
 - (ग) अस्पतालले प्रदान गरेका सेवाको तोकिएको ढाँचामा अभिलेख नराखेमा, तोकिएको ढाँचा र समयमा नियमित प्रतिवेदन नगरेमा र वार्षिक प्रतिवेदन सम्बन्धित नगरपालिकाको कार्यालयमा पेश नगरेमा,

- (घ) स्वास्थ्य संस्थाबाट सिर्जित अस्पतालजन्य फोहरमैलाको उचित व्यवस्थापन नगरेको पाईएमा,
- (ङ) मन्त्रालय वा प्रादेशिक स्वास्थ्य संरचना वा सम्बन्धित निकाय वा नगर कार्यपालिकाको कार्यालयले दिएको निर्देशनको उल्लङ्घन गरेमा,
- (च) भवनसंहिता अनुरूप भवन निर्माण नभएको वा पुराना भवनको हकमा तोकिएको समयभित्र भुक्तम्पीय दृष्टिकोणले भवन प्रबलीकरण गरेको नपाईएमा।

२८. खारेजी गर्न सकिने :

- (क) यो निर्देशिका प्रारम्भ हुन अघि अनुमति प्राप्त गरी सञ्चालनमा रहेका स्वास्थ्य संस्थाले संस्था सञ्चालन गर्न नसक्ने जनाई सञ्चालन अनुमति खारेजीका लागि निवेदन दिएमा सम्बन्धित निकायले त्यस्ता संस्थाको सञ्चालन अनुमति खारेजी गर्न सक्नेछ।
- (ख) गैर कानूनी क्रियाकलाप गरेको पाईएमा सम्बन्धित निकायले सम्बन्धित सेवा निलम्बन वा त्यस्ता संस्थाका सञ्चालन अनुमति खारेजी गर्न सक्नेछ।
- (ग) दफा २७ र २८ मा तोकिएका कार्यहरू उलङ्घन गरेमा।

परिच्छेद-११

विविध

२९. सेवा शुल्क निर्धारण समिति सम्बन्धी व्यवस्था : (१)
सर्वसाधारणलाई उचित मूल्यमा गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा पुऱ्याउने प्रयोजनका लागि स्वास्थ्य संस्थाले प्रदान गर्ने स्वास्थ्य सेवाको गुणस्तरका आधारमा त्यस्ता स्वास्थ्य संस्थाले लिन सक्ने सेवा शुल्क सम्बन्धी मापदण्ड निर्धारण गर्नका लागि सम्बन्धित नगरपालिकाले एउटा सेवा शुल्क निर्धारण समिति गठन गर्नेछ र उक्त समितिको सिफारिसको आधारमा सेवा शुल्क निर्धारण हुनेछ।
- (२) उपदफा (१) को प्रयोजनका लागि सेवा शुल्क निर्धारण समितिको बैठक आवश्यकता अनुसार बस्नेछ।
- (३) सेवा शुल्क निर्धारण समितिको बैठक सम्बन्धी कार्यविधि समिति आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ।
३०. मापदण्ड तथा अनुसूचीमा हेरफेर सम्बन्धित नगरपालिकाले यस निर्देशिकामा उल्लिखित मापदण्ड तथा अनुसूचीहरू आवश्यकता अनुसार हेरफेर र थपघट गर्न सक्नेछ।
३१. व्याख्या गर्ने अधिकार : यस निर्देशिकामा उल्लिखित मापदण्डका कुनै प्रावधानको कार्यान्वयनमा कुनै द्विविधा उत्पन्न भई कार्यान्वयनमा बाधा आई परेमा सम्बन्धित नगरपालिकाले सो मापदण्डको व्याख्या गर्नेछ।

३२. स्वतः अमान्य हुने : यस निर्देशिकामा लेखिएका कुनै कुरा प्रचलित कानूनको कुनै व्यवस्थासँग बाझिएमा बाझिएको हदसम्म स्वतः अमान्य हुनेछ।

अनुसूची - १

पूर्वाधार, स्थायी एवम् स्तरोन्नति स्वीकृतिको प्रयोजनको लागि
अनुगमन समिति सम्बन्धी व्यवस्था

(दफा २ को खण्ड (क) सँग सम्बन्धित)

नगरपालिका स्तरीय अनुगमन समिति

१. मे.सु. र मेडिकल अधिकृत (सम्भव भएसम्म नगरपालिका भित्रको स्वास्थ्य संस्थामा कार्यरत).....संयोजक
२. ल्याब टेक्नीसियन/अधिकृत (एक).....सदस्य
३. रेडियोग्राफर/अधिकृत (एक)सदस्य
४. पब्लिक हेल्थ नर्स/अधिकृत (एक).....सदस्य
५. (सब) इन्जिनियर /सिभिल)(एक)....सदस्य
६. नगरपालिकाबाट मनोनित विज्ञ (एक).....सदस्य
७. जनस्वास्थ्य अधिकृत.....सदस्य सचिव

पुनश्च: नगरपालिकाको कार्यालयमा सबै सदस्यहरू नभएको अवस्थामा स्वास्थ्य कार्यालय तथा जिल्लामा अवस्थित सरकारी अस्पतालका कर्मचारीहरूबाट सदस्य कायम गर्ने र समितिले आवश्यकता अनुसार सम्बन्धित विषयका विशेषज्ञलाई समितिका सदस्यका रूपमा थप गर्न सक्नेछ।

अनुसूची -२
भवन सम्बन्धी मापदण्ड
(दफा २ को खण्ड (प) सँग सम्बन्धित)
स्वास्थ्य संस्थाको भवन निर्माण सम्बन्धी मापदण्ड

- अधिकतम ग्राउण्ड कभरेज -४० प्रतिशत
- Floor Area Ratio FAR-२.५
- न्यूनतम पार्किङ स्थल -जम्मा जग्गाका २५ पतिशत
- भवनका सेट ब्याक (Set Back) -कम्तिमा ३ मिटर
भवनका चारैतिर
- लाईट प्लेन (Light plane) -६३.५ डिग्री

अनुसूची -३

पूर्वाधार स्वीकृतिको मनसाय पत्रका लागि निवेदन फाराम
(दफा ४ को उपदफा (१) सँग सम्बन्धित)

श्री प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत ज्यू
कालिका नगरपालिका, चितवन।

निम्नानुसार प्रस्तावित अस्पतालका सञ्चालन तथा
पूर्वाधार स्वीकृतिको मनसाय पत्रका लागि देहाय अनुसार
कागजात सहित निवेदन फाराम पेश गरेका छु/छौं।

निवेदन फाराम:

कार्यकारी अधिकृत/सञ्चालन समितिका तर्फबाट:

१. अस्पतालको नाम: शैया संख्या :

२. साधारण सेवा/विशेषज्ञ सेवा वा अस्पताल के हो उल्लेख गर्ने

३. अस्पतालको ठेगाना (पत्राचार गर्ने ठेगाना) :-

नगरपालिका.....वडा नं..... टोल..... ब्लक
नं.....टेलिफोन.....मोबाइल.....पो.ब.नं.....

४. अस्पताल खोल्न व्यक्तिहरू (५ प्रतिशत भन्दा बढी शेयर
धारण गर्नेहरूको मात्र):

नाम: ठेगाना:

नागरीकता नं.:

मोबाइल नं.: फोन नं.:

५. अस्पतालका लागि आवश्यक जग्गा र स्वामित्वका:

(क) जग्गाका कित्ता, क्षेत्रफल र स्वामित्वका प्रकार:

(ख) लिजमा भए कबुलियतनामा पेश गर्ने:

६. अस्पतालका वित्तीय स्रोत:

(क) निजी लगानी (ख) बैंक कर्जा (ग) सरकारी (घ) अनुदान सहयोग (ङ) गैरसरकारी संस्थाबाट कर्जा लिइ सञ्चालन गर्ने भए सोको विवरण

(च) अन्य वित्तीय लगानी: (स्थीर पूँजी लागत) रु.

(छ) भवन तथा जग्गाको लागि: रु.

(ज) औजार उपकरणको लागि: रु.....वित्तीय लगानी (चालु पूँजी लागत) रु.....

रोजगार संख्या:

अनुमानित आम्दानी: रु.....

अनुमानित मुनाफा:.....मासिक: रु.त्रैमासिक:

रु.वार्षिक रु.

७. देहायका विषयहरु समेत समावेश भएको व्यावसायिक कार्ययोजना:

(क) स्वीकृत संस्थाबाट प्रदान गर्ने सेवाहरूको विवरण :

निदानात्मक सेवा	प्रतिकारात्मक सेवा	उपचारात्मक सेवा
एक्स-रे	खोप	प्रसूति तथा स्त्री रोग
अल्ट्रासाउण्ड	गर्भवती, सुत्केरी जाँच	जनरल मेडिसिन

इन्डोस्कोपी	परिवार नियोजन	जनरल सर्जिकल
इसीजी, टडमिल	विशेषज्ञ सेवा : जस्तै प्रसूति सेवा, मृगौला रोग, स्नायु, आँखा, हाडजोर्नी, मानसिक सेवा
प्रयोगशाला
.....

(ख) संस्थामा प्रयोग हुने आवश्यक उपकरणहरूको विवरण
(संलग्न गर्ने):

(१).....

(२).....

(ग) संस्थामा सेवा पुऱ्याउनका लागि आवश्यक पर्ने जनशक्तिका
विवरण (संलग्न गर्ने):

(१) विशेषज्ञ:

नाम:.....पद:.....योग्यता:.....पार्टटाइम:.....

....फुलटाइम:.....

(२) प्राविधिक :

नामः.....पदः.....योग्यताः.....पार्टटाइमः...
.....फुलटाइमः.....

(३) प्रशासनिक :

नामः.....पदः.....योग्यताः.....पार्टटाइम
:.....फुलटाइमः.....

- नोटः(१) संस्थामा कार्य गर्ने प्राविधिक कर्मचारीहरू सम्बन्धित परिषद्मा दर्ता भएको हुनु पर्ने। सम्बन्धित परिषद्का प्रमाण पत्र अनिवार्य रूपमा पेश गर्नु पर्नेछ।
- (२) कर्मचारीहरूको योग्यताका प्रमाणित प्रतिलिपिका साथै कार्य गर्ने मञ्जुरीनामा समेत संलग्न हुनु पर्ने।
- (३) सरकारी कार्यालयमा कार्यरत कर्मचारीहरू संलग्न हुने भएमा नेपाल स्वास्थ्य सेवा ऐन, २०५३ का दफा ५९ अनुसारको स्वीकृति पत्र अनिवार्य रूपमा संलग्न हुनु पर्ने।
- (४) प्राविधिक कर्मचारीहरूले आफै कार्य गर्ने अन्य संस्थाहरूका समेत विवरण खुलाउने।

अनुसूची -४

स्वास्थ्य संस्थाका स्थापना, सेवा विस्तार वा स्तरोन्नतिका लागि
अनुमति प्राप्त गर्न दिन निवेदन फाराम
(दफा ५ को उपदफा (१) सँग सम्बन्धित)

शैया संख्या:-

१. संस्थाका नाम:-

२. साधारण सेवा/ विशेषज्ञ सेवा अस्पतालमा कुन हो
उल्लेख गर्ने:-

३. संस्थाका ठेगाना (पत्राचार गर्ने ठेगाना):

अञ्चल: वडा नं.:

टोल:

जिल्ला:- ब्लक नं.:

टेलिफोन नं.:

४. संस्था खोल्ने व्यक्तिहरु:-

नाम: नागरिकता नं.: ठेगाना:

फोन नं.: मोबाइल नं.:

५. संस्थाका वित्तीय स्रोत:

क. निजी:

ख. शेयर कर्जा:

ग. सरकारी:

घ. गैर सरकारी संस्थाबाट कर्जा लिइ सञ्चालन गर्ने
भए सो उल्लेख गर्ने-

वित्तीय लगानी: (लागत) रु.....

क. भवन तथा जग्गाका लागि:.....

औजार उपकरण:.....

जनशक्ति:.....

अनुमानित आम्दानी:.....

आम्दानी:

स्वदेशी:..... विदेशी:.....

अचल सम्पत्तिका स्रोत:..... अनुमानित मुनाफा:.....

मासिक:.....

त्रैमासिक:.....

वार्षिक:.....

६. नर्सिङ्ग होम तथा निजी अस्पतालका वर्गीकरण अनुसार प्रदान गर्ने सेवाहरूको विवरण कुन कुन सेवा पुन्याउने हो ? खुलाउने ।

निदानात्मक सेवा	प्रतिकारात्मक सेवा	उपचारात्मक सेवा	अन्य सेवा
एक्स-रे	खोप	प्रसूति तथा स्त्रीरोग	एम.सि.एच क्लिनिक
परिवारप्याथोलोजी ल्याव	आहार विहार	जनरल मेडिसिन	परिवार नियोजन
अल्ट्रासाउण्ड		जनरल सर्जिकल विशेषज्ञ सेवा जस्तै: इण्डोस्कोपी, प्रसूति सेवा, मृगौला रोग, स्नायु, दन्त	

७. संस्थामा प्रयोग हुने आवश्यक मुख्य उपकरणहरूको विवरण तथा स्रोत:

(क)

(ख)

(ग)

(घ)

८. संस्थामा सेवा पुऱ्याउन कर्मचारीहरूको विवरण सम्बन्धित मापदण्ड अनुसार :-

(क) विशेषज्ञ :

नाम:.....पद:.....योग्यता:.....पार्टटाईम:
..... फुलटाईम

(ख) प्राविधिक:

नाम:.....पद:.....योग्यता:.....पा
र्टटाईम:..... फुलटाईम

(ग) प्रशासनिक:

नाम:.....पद:.....योग्यता:.....पार्ट
टाईम:..... फुलटाईम

नोट:

- १) सम्बन्धित सेवा अनुसार निर्धारित मापदण्डहरू र पूर्वाधारहरू पुरा भएपश्चात मात्र सेवा सञ्चालन गर्न पाईनेछ।
- २) उपर्युक्त बमोजिम के कति कर्मचारीहरू संस्थामा संलग्न हुने हो, स्पष्ट उल्लेख हुनु पर्ने।
- ३) सबै शुल्क विवरण बिस्तृत रूपमा उल्लेख हुनु पर्ने।
- ४) संस्थामा कार्य गर्ने प्राविधिक कर्मचारीहरू सम्बन्धित परिषद्मा दर्ता भएको हुनु पर्ने, सम्बन्धित परिषद्को प्रमाण पत्र अनिवार्य रूपमा पेश गर्नु पर्ने।
- ५) कर्मचारीहरूको योग्यताको प्रमाणित प्रतिलिपिका साथै कार्य गर्ने मञ्जुरीनामा समेत संलग्न हुनु पर्ने।
- ६) नेपाल सरकारमा कार्यरत कर्मचारीहरू संलग्न हुने भएमा नेपाल स्वास्थ्य सेवा ऐन, २०५३ का दफा ५९ अनुसारका स्वीकृति पत्र अनिवार्य रूपमा संलग्न हुनु पर्ने।
- ७) प्राविधिक कर्मचारीहरूले आफै कार्य गर्ने अन्य संस्थाहरूको समेत विवरण खुलाउने।

नोट: स्वास्थ्य संस्था सञ्चालनका लागि निवेदन दिँदा संलग्न गर्नु पर्ने कागजातहरू:

१. निवेदन फारम
२. कम्पनी दर्ता/संस्था दर्ताको प्रमाणित प्रतिलिपि
३. संस्था/कम्पनीको विधान/प्रवन्ध पत्र, नियमावलीको प्रतिलिपि
४. स्थायी लेखा दर्ता प्रमाण-पत्रको प्रतिलिपि
५. स्थापना गर्न लागिएका ठाउँमा अस्पताल आवश्यक छ भन्ने सम्बन्धित वडाको सिफारिस पत्र

६. अस्पतालमा काम गर्ने जनशक्ति सम्बन्धी विवरण:
- (क) बायाडाटा,
 - (ख) शैक्षिक योग्यता, तालिमका प्रमाणित प्रतिलिपि,
 - (ग) प्राविधिक कर्मचारीहरूले सम्बन्धित काउन्सिलको दर्ता प्रमाण पत्रको प्रतिलिपि,
 - (घ) नागरिकता प्रमाण-पत्रको प्रतिलिपि,
 - (ङ) जनशक्तिहरूको काम गर्ने समय (पार्ट टाइम/फुल टाइम किटान गर्नु पर्नेछ),
 - (च) मञ्जुरीनामा/कबुलियतनामा,
७. औजार उपकरणका विवरण तथा स्रोत,
८. सम्पूर्ण सेवा शुल्क विवरण,
९. भौतिक सामग्रीको विवरण,
१०. प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण (EIA) वा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (EIA) स्वीकृति पत्रका प्रतिलिपि,
११. अस्पतालको विस्तृत सर्भेक्षण सहितको प्रस्ताव,
१२. अस्पतालको आर्थिक नियमावली,
१३. अस्पतालले लिने सेवा शुल्क विवरण र गरीब तथा असहायलाई छुट दिने नीति,
१४. प्रदान गरिने सेवाका विवरण,
१५. जग्गा/घरका स्वामित्व,
१६. घर/कोठा बहालमा लिई सञ्चालन गर्ने भए घर बहाल सम्झौता पत्र र भवन स्वास्थ्य संस्था सञ्चालन, गर्न

राष्ट्रीय भवनसंहिता बमोजिम उपयुक्तत छ भन्ने सम्बन्धी
सिफारिश पत्र,

१७. भवनका स्वीकृत नक्सा,
१८. संस्थाका चल अचल सम्पत्ति विवरण तथा वित्तीय स्रोत,
१९. संस्थाका कार्य योजना (Scheme) ,
२०. PAN मा दर्ता भएको PAN नम्बर:
२१. कर चुक्ता प्रमाण पत्र (लागु हुने अवस्थामा मात्रै)
२२. लेखापरीक्षण प्रतिवेदन (लागु हुने अवस्थामा मात्रै)
२३. विरामी बडापत्रका नमुना
२४. सम्बन्धित निकायका भवनसंहिता सम्बन्धी स्वीकृति पत्र
२५. रु. ५ को हुलाक टिकट
२६. मूल्य अभिवृद्धि कर वा आयकरमा दर्ता भएको प्रमाण पत्र
२७. भवन निर्माण सम्पन्न प्रमाण पत्र
२८. सम्बन्धित निकायबाट भवनका नक्सा डिजाइन र निर्माण
राष्ट्रीय भवनसंहिताका मापदण्ड बमोजिम भएका स्वीकृति
पत्र।

अनुसूची -५

स्वास्थ्य क्लिनिक रेडियो ईमेजिङ सेवा पोलिक्लिनिक सञ्चालन
अनुमति माग गर्ने निवेदन फाराम
(दफा ५ को उपदफा (१) सँग सम्बन्धित)

शैया संख्या:-

१. संस्थाको नाम:-

२. संस्थाको ठेगाना (पत्राचार गर्ने ठेगाना):-

प्रदेश:- जिल्ला:-

नगरपालिका/गाउँपालिका:- वार्ड नं.:-

टेलिफोन न. :- पो.व.नं.:-

३. संस्था खोल्ने व्यक्तिहरु:-

नाम:-

नागरीकता:-

ठेगाना:- फोन नं.:-

४. संस्थाका वित्तीय स्रोत:-

(क) निजी:- (ख) शेयर कर्जा:-

(ग) वैदेशिक:- (घ) गैर सरकारी:-

(ङ) सामुदायिक:- (च) अन्य:-

५. संस्थाका क्षमता तथा बिस्तृत कार्य योजना:-

सेवा प्रदान गर्ने क्षेत्रहरु:

निदानात्मक सेवा	प्रतिकारात्मक सेवा	उपचारात्मक सेवा	अन्य सेवा
एक्स-रे	खोप	प्रसूति तथा स्त्रीरोग	एम.सि.एच क्लिनिक
परिवारप्याथोलोजी ल्याव	आहार विहार	जनरल मेडिसिन	परिवार नियोजन
अल्ट्रासाउण्ड		आँखा, नाक, मुटु, मृगौला स्नायुरोग	फार्मेशी

६. सेवा शुल्क (अलग र स्पष्टसँग) खुलाउने:-

७. संस्थामा सेवा हुन आवश्यक उपकरणहरुका विवरण तथा स्रोत:-

८. संस्थामा सेवा पुऱ्याउने जनशक्ति विवरण:-

संख्या/योग्यता/अनुभव/पार्टटाईम/फुलटाईम/अन्य सुविधा

सामान्य चिकित्सक:

विशेषज्ञ चिकित्सक:

अन्य प्राविधिक:

नोट:

- १) सम्बन्धित सेवा अनुसार निर्धारित मापदण्डहरु र पूर्वाधारहरु पुरा भए पश्चात मात्र सेवा सञ्चालन गर्न पाईने छ।
- २) उपर्युक्त बमोजिम के कति कर्मचारीहरु संस्थामा संलग्न हुन हो, स्पष्ट उल्लेख हुनुपर्ने।

- ३) संस्थामा कार्य गर्ने कर्मचारीहरु सम्बन्धित परिषद्मा दर्ता भएको हुनु पर्ने, सम्बन्धित परिषद्का प्रमाण पत्रहरु अनिवाय रुपमा पेश गर्नु पर्नेछ।
- ४) कर्मचारीहरुको योग्यताको प्रमाणित प्रतिलिपिहरु संलग्न हुनु पर्नेछ।
- ५) नेपाल सरकारमा कार्यरत कर्मचारीहरु संलग्न हुने भएमा नेपाल स्वास्थ्य सेवा ऐन, २०५३ का दफा ५९ अनुसारका स्वीकृति पत्र अनिवार्य रुपमा संलग्न हुनु पर्ने।

अनुसूची -६
स्वास्थ्य संस्था स्थापना तथा नवीकरण अनुमति दस्तुर
(दफा ८ र ९ को उपदफा (२) सँग सम्बन्धित)

सि.नं.	संस्थाका किसिम	शुल्क निर्धारण इकाइ रकम रु.	स्थापनाका लागि दस्तुर रकम रु.	नवीकरणका लागि दस्तुर रकम रु.
१	अस्पताल तथा नर्सिङ्ग होम	शैया संख्या	प्रति शैया रु. ४,०००।-	प्रति शैया रु. ५००।-
२	डायग्नोस्टिक सेन्टर	सेवा प्रकार	प्रति सेवा रु. १,०००।-	प्रति सेवा रु. १,०००।-
३	पोलिक्लिनिक/क्लिनिक सेवा प्रकार	सेवा प्रकार	प्रति सेवा रु. १०,०००।-	प्रति सेवा रु. १,०००।-
४	आयुर्वेद अस्पतालको / वैकल्पिक चिकित्सा	शैया संख्या	प्रति शैया रु. २,०००।-	प्रति शैया रु. ५००।-
५	आयुर्वेद क्लिनिक	सेवा प्रकार	प्रति सेवा रु. ५,०००।-	प्रति सेवा रु. ५००।-

नोट: नेपाल सरकारले तोकेका दुर्गम क्षेत्रमा स्वास्थ्य संस्था स्थापना वा बिस्तार गरेमा नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी माथि उल्लेखित दस्तुरमा क बर्गका लागि पचहत्तर प्रतिशत, ख बर्गका लागि पचाँस प्रतिशत र ग बर्गका लागि पच्चीस प्रतिशत छुट दिईनेछ।

अनुसूची -७

स्वास्थ्य संस्थाबाट प्रदान गरिने सेवाको विरामी बडापत्रको ढाँचा
(दफा १५ उपदफा (१) को बुँदा (ट) सँग सम्बन्धित)

सि.नं	शाखा	प्रदान गरिने सेवाको विवरण	प्रक्रिया	दस्तुर	लाग्ने समय	सम्पर्क ब्यक्ति	गुनासो सुन्ने अधिकारी

अनुसूची -८

स्वास्थ्य संस्थाबाट आकस्मिक सेवाको लागि चिकित्सक तथा
स्वास्थ्यकर्मीको विवरणको ढाँचा

(दफा १५ उपदफा (१) को बुदा (थ) सँग सम्बन्धित)

मिति:

क्र.सं.	स्वास्थ्यकर्मीको नाम	पद	समय	कैफियत

आज्ञाले,
यज्ञ पुरी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत